pace in Belgio restituenda certius quid et maturius decerneretur. Accepto autem Antuerpianæ cladis rumore omnia quæ remoram huic rei injicere videbantur postponenda esse rati in opportunum tempus tandem in certas conditiones, utrique tam regii quam cum Orangio confæderati descenderunt quarto post Antuerpienium die, qui erat octavus post Calendas Novembris. Gandenses autem cum Antuerpiam per arcem immissis Hispanis crudeliter direptam cognovissent, ne similem quoque calamitatem experirentur, arcem quæ suæ etiam urbi imminebat occupant, et demoliuntur.

Gandenses arcem Carolinam expugnant et Hispanos salvos dimittunt

D. Guilielmus a Schoonhovia professus domus Trajectensis Prior confirmatus domus Campensis moritur ipso die Præsentationis B. Mariæ, de quo supra.

Hoc pariter infelici anno D. Inchianus Cameracum cum arce proditione occupat, unde Artesiæ Hamoniæque plurimæ clades.

D. Wenceslaus Plenevaulx professus domus Delphensis ex Germania reversus et hospes in domo Capellæ in favorem D. Francisci de Caveneer comprofessi nostri ibidem pariter hospitantis scripsit libellum Responsoriorum et Antiphonarum quas extra formas cantamus, qui adhuc est in domo

De visione seu apparitione Cartusianorum Basileensium ex epistola R. D. Joannis Setrich vicarii et officialis dictæ urbis ad V. P. D. Hugonem Merhout Priorem Cartusiæ B. Sixti Rutilæ.

De visione et apparitione Cartusianorum Basileensium

Reverende Pater, Huc usque oblata occasione non omisisti me de rebus tuis certiorem reddere, et ut permaneat hæc inter nos amicitiæ necessitudo, non debui te celare visionem veracem et

attestatam, quæ contigit Basileæ in parva civitate ultra Rhenum in monasterio Ordinis vestri, quod nunc sæcularis quidam ex magistratu occupat. Ibi ab octo diebus ante Christi Natalem anni 1576 per tres hebdomadas continuas die ac nocte quidam Cartusiani visibiles sese exhibuerunt quandoque quaterni, quandoque majori vel minori numero in religionis schemate et habitu consueto ambulantes per claustrum, cellas et officinas domus, puta culinam penuarium et alia loca, intrantes et exeuntes sine cujusquam molestia, visi sunt claro die et nocte nulli timorem incutientes, sed ibant et redibant quasi ad consueta negotia ac si in vivis adhuc degissent: hoc tantummodo excepto quod incedebant turmatim ac junctim et de nocte in manibus deferebant candelas accensas, et semper absque alicujus læsione aut incommodo.

Quæ visio mihi confidenter et fideliter fuit relata non ab externis (cum a dicto loco non sim adeo remotus) sed ab oculatis testibus qui eam visionem non semel viderunt, et qui sunt a nobis contrariæ et adversæ religionis. Hoc idem postea intellexi pro pura et attestata veritate ex ore Serenissimi Principis nostri qui super hac re inquisitionem habuit. Nihilominus ne hoc cadat in præjudicium renovatæ religionis, Basileenses prohibuerunt sub gravi pœna ne vulgetur in publicum, veritatem supprimere conantes quam Deus luce meridiana clariorem reddidit. Nos autem miseri peccatores quid per hæc signa et prodigia, quæ Deus omnipotentia et scientia sua efficit, hoc tempore afflictæ ac pene oppressæ Ecclesiæ suæ, innuere velit, attendere debemus ac rogare ut secun-

durae promissionem suam Dominus Deus ac Pater omnium nostrum non permittat, ut deficiat fides Petri: Hic adhuc omnia (Deo sit laus) permanent in bono statu prout intelligetis ex harum latore: memorem mei jam senio decrepiti te Dominus custodiat. (Ex Dihthilch, 2 Martii 1577.)

Pestis in Italia. Tota hac aestate pestis per Italiam, Siciliam et Turciam ita desaeviebat, ut solis Venetiis centum hominum millia interierunt: sublata sint ubique commercia cum exteris. Propterea factum est ut multis in locis et praecipue Mediolani summa esset rerum omnium penuria et fames durissima adeo ut nisi cardinalis Borromaei (S. Caroli) liberalitate (qui omnia sua in hac necessitate profudit) Parmensiumque bonitate Mediolanenses adjuti fuissent fame interiissent pene omnes. Unde in sequenti Capitulo Ordinis nostri indicta est Pro praeservatione et liberatione a laetali et contagioso morbo pestis in qualibet domo Ordinis una Missa de S. Sebastiano cum oratione Deus qui non mortem sed paenitentiam, etc.

Carthusianorum Prior Hispali B. Teresam cum suis fovet omnimodis auxilio et subsidio in difficili istius monasterii fundatione.

Erat (inquit ipsa B. Teresa) pius senex Prior domus de las Cuevas atque insignis Dei famulus Abulae e familia Pantoiana natus, qui Dominica proxima ante Pentecosten hoc anno 1576, supplicationi, qua deductae fuerunt Moniales ad novum claustrum ipsemet interfuit quanquam nulli hactenus interfuisset, nam cognovit solius Dei id opus fuisse. Archiepiscopus augustissimum Angelorum panem illuc detulit universo clero et non-

nullis sodalitibus convenientibus (Vide vitam ipsius Sanctæ)

Anno 1577 Edictum pacis perpetuum in oppido Marchiæ in Famenna firmatum inter Austriacum et ordines pridie Idus Februarii, promulgatur 13 Calendas Martii Bruxellæ, at ratificatum a rege 7 Aprilis.

Austriacus qui ante Hispanorum discessum Belgii gubernationem subire et obire non poterat, Lovanii se ad eam interea suscipiendam instruebat donec Calendis Maii magna Nobilium comitante caterva medius inter Pontificis legatum et præsulem Leodiensem magnifice ingressus summa omnium gratulatione excipitur et 4 Nonas Maii generalis Belgii gubernator renunciatus inauguratur, quæ dignitas non fuit diuturna.

Ut Hispanorum discessionem, quam cum ordinibus pactus ~~fuerat Austriacus~~ accelereret omnibus in solidum satisfecit, et Manzfeldio itineris securitatem præstante Luxemburgum inde in Italiam tendunt ære Belgico et opibus onusti: Magna communis populi erat lætitia. Sed qui prudentiores quibusque Auriaci et sociorum consilia satis cognita deplorabant lupum jam facile oves demisso cane (ut habet Proverbium) devoraturum. Unde et versus ille ab insolentibus illis:

Batica gens abiit; quid ploras Belgica! dicam:

Ah quod in 6 non sit littera versa queror.

D. Joannes Borneria martyr.

Bellum francicum recrudescit: et D. Joannes Borneria professus domus Caturci Rector domus Vallis Claræ ab hæreticis occisus est, ut habet Carta Capituli.

Hujus anni initia in domo nostra satis felicia erant, consecratum est altare in oxali superius, et parvum cœmiterium a R^mo D. Gisleno de Vroede suffraganeo Mechliniensi. Una pars ambitus in parvo claustro qua ibatur ad refectorium est ædificata cum testudine lapidea et R. D. Maximilianus Morillonius Vicarius generalis R^mi archiepiscopi Mechliniensis Granvellani ex parte ipsius posuit ibidem tria pulcherrima vitra ex historia Apocalypsis.

In principio hujus anni missus est D. Joannes de Merica professus hujus domus ad domum Rutilæ ut ibidem esset Vicarius quia callebat linguam Germanicam, et sufficienti doctrina præditus erat ut conciones haberet ad sæculares prout officium istud exigebat, accessit quod Luxemburgi haberet cognatum præsidem per quem forte D. Joannes Priori Rutilæ innotuit qui ad eum requirendum hanc domum accessit.

Postremum miraculum in Schuet ante loci desolationem.

Hoc anno venit ad sacellum D. Virginis in Schuet mancipium cui vincula ferrea Turcica collo affabricata erant. Is, ut erat spei plenus ausus est miraculum in hoc loco petere, in quo fama prodente vetere recenteque memoria didicerat ad invocationem B. Virginis facta fuisse. Itaque die solenni B. Virginis Annuntiatæ sacro dum rem divinam attentius audit in hoc eodem sacello circumfusus undique frequenti cive, nihil subveritus ille publicum effudit in oculis omnium orationem suam ad Dominam et indulsit affectibus suis quantum vis et aura S. Spiritus adspiravit, postulans gemitibus inenarrabilibus ut diva loci Præses dignaretur solvere vincula colli, libertatique pristinæ restituere, Ventum erat ad Evangelium

cum ecce subito divinitus vincula quæ pro membris ei jam erant, dissiliunt cum strepitu, et in terram decidunt, obstupescentibus cunctis, qui aderant, dum materiatum et tam stricte affabricatum carni ferreum collare vident a colle mancipii resiliisse. An captivitatem et jugum hæreseos sub quo septem annis civitas et suburbana hæc gemuerunt simili modo postmodum dirumpenda protenderit isthoc miraculum judicent peritiores, an non propheticum illud vere fuerit impletum: Solve vincla colli tui captiva filia Sion. Nec frustra precamur: Solve vincla reis.

Nullus hoc anno Monachatus fuit per Chartam injunctus.

Obierunt hoc anno 38 monachi, 14 Conversi Moniales 4, Donati 9. Miror non plures obiisse ratione pestilentiæ supra dictæ.

Obiit et D. Petrus Marchant Anglus benefactor domus Schenæ.

Priori domus Capellæ fit misericordia, et ad instantiam sanioris partis Conventus domus præficimus in Priorem dictæ domus D. judocum de Moor monachum ibidem professum. Fuerat is quondam in sæculo decanus Bergensis ad Zomam, vir doctus et senex et tempore institutionis suæ tribus annis professus, neque enim ante istud tempus licuisset per Statuta nostra ad tale officium promoveri. Sed ut postea patebit non diu superstes fuit, ideo vereor ne nimium præcipitemus recentiores in ordines quamvis idoneos ad officia promovere, ceteris paribus præstant seniores qui præterea ad tales recipiendos non movebuntur. Si statim suo dimoveantur loco, et neophiti facile incident in laqueum diaboli.

Priori domus Brugis (D. Iperio) non fit misericordia, quem

D. Iperius reprehenditur.

rogamus ut melius solito seipsum exemplum suis præbeat stabilitatis et quietis, et sæcularium nimiam familiaritatem vitet. Et recte admonetur quia, ut ait Climachus gradu 2, Conversari cum sæcularibus est occasio revertendi ad sæculum, qui si non corpore omnes ut hic saltem mente nihil de religiosa conversatione habentes præter habitum. Fuisset ab officio absolutus ut a senioribus patribus intellexi, si non intercessisset R. D. Viglius Zuichenus præses et præpositus Gandensis qui hoc tempore e vita abiit 8 Maii alias bene de patria, et Ecclesia Gandensi meritus.

Priori domus Lyræ non fit misericordia et nullus ad eamdomum mittatur hospes sine expressa licentia R. Patris nostri Cartusiæ propter multa damna quæ passa est, et Visitatores audito Priore domus videant et considerent si dicta domus possit sustinere et fovere suos alias dividantur.

Priori Sylvæ S. Martini non fit misericordia, et D. Ægidius professus domus Bruxellæ vadat hospitatum ad domum Diestensem, et alius quidam D. Petrus professus domus Capellæ venit ad nostram domum.

Domui Ziriczeæ præficimus in Priorem D. Nicolaum Huardi, propterea a Prioratu domus Capellæ absolutum, quem hortamur ut recuperationi et restaurationi dictæ domus invigilet secundum quod illi mandabitur a Visitatoribus et sine consilio eorum nihil faciat et resideat in aliqua domo Ordinis diu noctuque frequentando divina donec ad dictam domum pateat accessus.

Priori domus Bruxellæ non fit misericordia, et D. Antonius

Cater revertatur ad domum Ziriczeæ suæ professionis quando videlitur Visitatoribus expedire, et ibidem exerceat officium Vicarii.

Quia domus partium Hollandiæ ob tumultus bellicos a quinque annis aut sex non potuerunt visitari; monemus Visitatores provinciæ ut sedatis tumultibus quamprimum eas in forma Ordinis visitent, et de domibus destructis disponant et provideant cum plena authoritate Capituli generalis ad Dei honorem et Ordinis decorem et omnium salutarem ædificationem et profectum.

Hæc facta est Ordinatio propter spem meliorum temporum, et quia jam (ut diximus) inter ordines Hollandiæ et regios pax composita fuerat quæ non coaluit. Unde intempestive id Chronici a quopiam excogitatum est:

BeLgICa paX redIIt VVLIda CIngaMVr oLIVa
AVstrIaCVs VIVat, VIVat et AVrIaCVs.

Ordinationes. — Ordinationem anno præterito factam, quæ incipit Animadvertentes periculum animarum, et illam quæ ab illa dependet quæ incipit Ordinamus præterea quod ad hanc rem attinet confirmamus.

Grave nimis ferimus quorumdam nostri Ordinis Priorum et aliorum audaciam, qui litteras quas monachi ad R. Patrem Cartusiæ Priorem dirigunt, retinere aut etiam intercipere non verentur, nec non eas quibus R. Pater respondet aut satisfacit monachis, non dubitant celare aut occultare; ita ut non pauci gravi mœrore non unquam conficiuntur, quibus R. Pater consolationis officium præstare satagebat. Quamobrem prohibemus sub pœna statuti inviolabiliter servanda ne quis post hac simile quid audeat quocumque prætextu attentare. Super quo

Visitatores diligenter invigilent, et quos in scrutinio Visitationis hujus delicti reos deprehenderint absque misericordia puniant, pœna etiam graviori quam præscribit Statutum si pluries vel sæpe prævaricatores rescicerint.

Monachis autem omnino inhibemus, eos per votum obedientiæ obtestantes et sub eisdem pœnis ne ad Principes vel alias potestates sæculares ulla unquam occasione recurrere vel confugere audeant, exceptis integerrimis Dominis Inquisitoribus in negotio fidei dumtaxat, cum Dei gratia noster sibi Ordo sufficiat, et suis gaudeat legitimis et jurisdictione competenti ex Summorum Pontificum indultis abunde provisus. Et Apostolus gentium B. Paulus illos reprehendebat, qui volebant judicari apud non sanctos. Porro si qui contumaces fuerint, et ad alias jurisdictiones aut potestates, et ad alias confugerint jurisdictiones aut potestates absque Visitatorum licentia aut authoritate tanquam Ordinis desertores pœna criminosorum puniendos esse declaramus.

Cum provideamus maximam imminere Ordini dissolutionem eo quod Visitationes haud satis studiose fiant, obstante scilicet benevolentia, quæ in subversionem Ordinis aliquando exhibetur, aut etiam timore humano qui rectum judicium plerumque pervertit, ut testatur Chrysostomus: Facile, inquiens, deviat a justitia, quæ in causis non Deum, sed homines pertimescit: districte injungimus et præcipimus Visitatoribus et Commissariis ut Deum præ oculis habentes diligenti examine in Visitationibus mores Priorum aliorumque officialium sicuti et monachorum ceterorum perlustrent, eisque

non solum benevolentiam verum etiam juxta sacri Concilii Tridentini decretum christianum zelum exhibere studeant summo studio caventes ne quocumque prætextu ab officio discedant, quin Statuti rectitudinem constanti teneant integritate ac tandem totius Visitationis seriem fideliter et sincere nec minus integre Chartæ communi describant ac R. Patri Cartusiæ ut moris est transmittant.

Cum contingat diversa festa in diversis diœcesibus celebrari in quibus domus nostri Ordinis sitæ nonnunquam ab ecclesia cathedrali differunt ac discordant unde possent ex inimicorum nostrorum communi invidia forte scandala oriri statuimus et ordinamus ut unaquæque domus se conformare studeat diœcesi in quo sita est in festorum observatione quodd cessationem ab operibus. Quod festum autem Inventionis S. Crucis eodem ritu et officio celebretur, quo et Exaltatio celebrare consuevit addito et accommodato Alleluia locis opportunis et congruis.

In æstate curavit D. Christianus Prior hujus domus fieri lapideam testudinem in magno claustro et sterni pavimentum quadratis tegulis ignorans quam prope interitum domus esset: sic vos non vobis nidificatis aves.

Fuga Austriaci.

Quinta junii egressus Bruxellis Austriacus profectus est Mechliniam, et inde brevi Namurcum ob seditiones civium quorumdam.

Arcem Namurci occupat.

Nono Calendas Augusti Austriacus arcem Namurcensem occupat, ad ordinum vero senatum graviter de insidiis sibi structis conquestus.

Ordines Septembris die octavo ad regem litteras miserunt, quibus sese ab insidiis Austriaco structis purgant, nihilominus testabantur sese ab Austriaco animis esse alienis, aliumque guber-

natorem regii sanguinis petere, nec quidquam moliri praeter pacis publicae salva etiam Catholica Romana Religione suaeque Majestatis obedientia conservationem. Interim tamen Auriacum juratum religionis hostem et Tyrannum Bruxellas ad consilium suum invitaverant.

Auriacus hanc occasionem minime sibi negligendam ratus statim Antuerpiam advolat; inde Bruxellam pompa regia deducitur 23 Septembris comitatus multis nobilibus et Abbatibus. Et Mathiam Austriacum Maximiliani II filium ex Austria ad Belgii gubernacula advocant antequam rex respondere posset diversis studiis ista gerebantur ut patet ex Beyerlinck.

Eodem mense ordines Principem Auriacum Rounardum tempore interregni Ducem Brabantiae creant. Dux Arschottanus Flandriae tunc gubernator, praelati aliique nobiles viri ei creationi reclamantes, Gandavi capiuntur ac in custodiam traduntur.

Auriacus Gandavi honorifice excipitur, cordeque aureo adaperto cui verbum hoc (sinceritas) insculptum erat donatus et pro Ischariote Judas Machabaeus publica comaedia salutatur 27 Decembris.

Egregiam invectivam habet in ordines qui Auriacum advocarunt publicum fidei hostem, Petrus Opmerus decade 2ª, lib. 4 Martyriorum Hollandicorum in qua agens de fundationibus Cartusiae Montis S. Gertrudis tandem sic perorat:

Haec diffusius paulo commemorata sunt mihi animo revolventi quam amice et suaviter versatus fuerim in monasterio Cartusiensium (domum Hollandiae nominant) quod

Guilielmus ex Duvevordiana notus olim ut, dixi, pietatis ergo fundavit, Guilielmus vero Nassovius Aurasii Secundanorum Princeps atavos majores suos crepans Ro. Cæsares nuperrime postquam ob complura! Humanitatis ac honoris officia sibi suisque majoribus a monachis præstita in Autelam suam receperat, summa impietate flammis consumpsit, diruit, soloque æquavit atque ex templi imo ipsius sanctuarii lapidibus ædes augustas in fundo cænobii sacrarum virginum apud fanum S. Gertrudis ædificari curavit: ubi repudiata Anna Saxonica uxore, cum recens nupta Elisabetha Borbonia moniali Gallica sese oblectet, adeo nec luxuriæ crudelitas, nec crudelitati luxuria obstat. Et hunc talem postquam Hollandos Zelandosque dirissima hæresi imbuisset, multa quoque scelerum maculasset colluvie denique omni argento emunxisset in Brabantiam evocatum Belgæ cum alii tum etiam cucullati aliquot (si diis placet proceres ~~opum~~ salutis ac pietatis temere obliti tanquam Heroa et semideum venerantur tantumque non adorant. O tempora! O mores! Scilicet nihil præstitum legitimo regi catholico jusjurandum, nihil fides Deo Opt. Max. debita æstimanda fuerint, modo legibus solutos gaudere liceat libertate errorum. Quid miserosne magis an insulsos atque diutina ætate vos infatuos existimem, o cucullati proceres, qui tanta nunc alacritate ecclesiarum cimelia, opesque vestras Christo in pauperibus suis aliquando etiam denegatas ad hunc Aurantium tanquam alterum Aaronem pro conflando novo vobis vitulo defertis: cum interea fortunis, vitæ, animabusque vestris insidietur simulator ac dissimulator perniciosissimus. An ignoratis illum propulsatis

Gravis invectiva Petri Opmeri in ordines Brabantiæ qui Principem Auriacum catholicæ fidei hostem advocarunt.

hinc procul Cartusianis agros latifundiaque ipsis a Duivevordia donata atque ultra 250 continuos annos possessa alendo sustentandoque Mauritio filio suo usurpasse!

Non sic egit hoc eodem anno Reverendus et nobilis vir D. Joannes Bruhesius ecclesiæ metropolitanæ Ultrajectensis decanus. Qui tanquam decanus cum esset caput Ordinis, civitatis, ac ditionis Ultrajectinæ dum ageretur quibusdam de Guilielmo Nassovio in gubernatorem adsciscendo libera voce in publico ordinum consessu pronuntiavit: Non videri sibi consultum ut talis quispiam ad publicam ejuscemodi functionem adhibeatur, qui ~~divino~~ numini fidelis haudquaquam existeret. Verumenim vero cum res secus caderet, plebs castrum demoliretur atque civitatis imperium arriperet, præfatus Bruhesius 2 Maii relictis omnibus fortunis sedeque magnificentissima Ultrajecto Amorfontiam commigravit, inde post biennium Embricam ac tandem Coloniam contendens factus est metropolitanæ ecclesiæ presbyter canonicus, obiitque anno 1600, humatus in oedio Cartusiæ, ut suo loco dicetur.

D. Henricus de Middelborch professus domus ultimus in Sepulcr sepultus

D. Henricus Middelborch monachus professus hujus domus et quondam Procurator ipso sanctissimo die S. P. N. Brunonis obiit (peste ni fallor) post meridiem inter quintam et sextam, ex cujus parte provenerunt domui 28 floreni annue, de quibus octo debentur pro pitantia ipso festo S. Henrici, fuit primus et novissimus sepultus in parvo cæmiterio recenter consecrato.

In festo S. Dionysii et sociorum, 9 Octobris, D. Joannes Broezerius cecinit suas primitias.

Ipso die Omnium Sanctorum cantavit R^dus Abbas Villariensis

R^dus Abbas Villarien- sis parentavit ecclesiæ Carolinæ in Schuet. — summum sacrum in nostra ecclesia Ter Schuet et quasi parentavit, quæ brevi evertenda erat. D. Petrus de Leuvis erat diaconus indutus dalmatica, et præfatus Joannes subdiaconus.

Cometes ferali effulsit aspectu. — 11 Novembris, hora post meridiem sexta, cometes longe lateque accensus visu horrendus apparuit, multisque post septimanis lucens Belgiis fatale malum minabatur.

Non sine mente Dei signalat conscius æther
Flammifero Belgis horrendas sidere clades.

R. Pater Venceslaum ad officia evocat. — Sub finem hujus anni R. Pater intelligens miserum statum hujus provinciæ quosdam evocaverat ex domo Capellæ cum spe promotionis, in primis D. Venceslaum professum domus Delphensis, et D. Franciscum Cavener professum hujus domus illic hospitem, qui acceptis his litteris, rediit domum eligens potius cum fratribus pati quam alibi præsidere.

D. Jacobus Cenedo scriptor. — D. Jacobus Cenedo Hispanus ex regno Aragoniæ ac civitate Cæsaraugustana, qui erat a secretis Domini Vicecomitis de Evel, susceptus est ad Ordinem nostrum in Cartusia Scalæ Dei in vigilia S. Andreæ anno 1541, qui fuit Procurator dictæ domus et 8 annis Prior Vallis Christi, ac Convisitator provinciæ Cataloniæ. Vixit in Ordine laudabiliter 30 annos, diemque clausit extremum religiosissime 12 Decembris 1577. Composuit expositionem super omnes Psalmos Davidicos ex variis Sanctorum ac præclarissimorum Doctorum sententiis intextam: quæ reperitur manuscriptam in bibliotheca Cartusiæ Ulyssiponensis.

Anno 1578, Januarii 18 die, Archidux Matthias cum

Archidux Mathias Bruxellas venit. Principe Auriaci Bruxellas regali cum pompa profectus magnificis epulis et vario ludorum genere exceptus est. Post biduum in publico foro gubernator supremus Belgii declaratur, et e curia multa cum solemnitate in conditiones sibi propositas juravit.

Pugna Gemblacensis. 31 januarii Austriacus copiis Hispanorum et aliorum exterorum instructus prælium committit cum exercitu ordinum apud Gemblacum et victor evasit. Ibi cæsi sunt Belgæ pene innumeri capti sexcenti et Namurci laqueo strangulati quod paulo ante quibusdam Austriacis captis Nares, aures, digitosque præscidissent. Gemblacum Austriacus deditione capit postea Lovanium et loca vicinia.

Monasterium Scheut derelinquitur a nostris. Archidux vero Matthias cum Orangio totaque curia Bruxellis excedunt et Antuerpiam se transferunt.

5 Februarii fugientibus ex conflictu ceteris militibus ordinum dispersi sunt per pagos Bruxellæ vicinos, et magnus erat tumultus in civitate ita ut fugerent multi cives et ecclesiastici timentes obsidionem civitatis et eodem die recesserunt ad domum Capellæ relicto monasterio D. Christianus Prior, D. Franciscus Caveneer, D. Nicolaus Cæn sacrista, D. Petrus Leuvis et D. Joannes Broeyere cum fratre Joanne Lamberti donato et ibidem manserant per totam Quadragesimam, ceteris se conferentibus ad civitatem ibique remanentibus.

Ponamus et verba P. Christiani Prioris quæ exaravit in computu suo, prout antea feci.

Aucta autem fuerunt hæc mala, et cruentissimum exarsit bellum anno 1578 quando ordines patriæ, evocato

impio Principe Auriaco hæreticorum duce et antesignano eumdem suum generalem et capitaneum constituerunt, cujus milites dum prope Gemblacum cæsi fuissent a Serenissimo Domino et Principe Joanne ab Austria: exorta est turbatio magna et rabies in omni populo, ita quod omnes religiosi utriusque sexus coacti fuerunt relinquere sua monasteria, et sese conferre ad tutiora loca fugiendo huc atque illuc. Cumque hic V. P. Prior D. Christianus cum aliqua parte suorum confratrum fugit ad domum Capellæ tanquam viciniorem, ubi non diu subsistere potuit propter hæreticos, qui et ibidem prevalebant. Vicarius vero et Procurator cum altera parte Conventus fugerunt Bruxellas sperantes se posse conservare et monasterium et bona ac possessiones, qui ibidem existentes passi sunt in dies gravissima detrimenta, nam plurimos milites alere debebant, et infinitas solvere exactiones. Et quia parum ex proventibus domus recipere valebant coacti sunt ab amicis mutuo accipere (petere) et contrahere varia debita, quia monasterium adhuc extabat, sed tandem hæretici semper facti deteriores postquam nostros et nostra expilassent dictos religiosos expulerunt, monasterium totaliter destruxerunt, et omnia bona nostra sibi usurpaverunt.

Annuus redditus 50 florenorum venditus.

Item alio loco: solemus habere super domum dictam Aureum caput situatam Bruxellis propter hallam frumentariam annuum redditum 50 florenorum redimibilem denario decimo octavo. Pro cujus redemptione recepimus nongentos florenos in principio horum tumultuum quando fuerunt omnia perturbatissima, dumque Prior debuit fugere, ut dictum est, propter furorem hæreticorum, a quibus Vicarius

Vicarius et Procurator capti ab hæreticis.

et Procurator fuerunt capti aliquandiu. Tandemque dimissi, ex consilio catholicorum civium, pro conservatione adhuc existentis et bonorum manserunt Bruxellis in nostro hospitio, ubi passi sunt multa adversa et coacti sunt alere multos milites et solvere gravissimas exactiones quia omnia fiebant per vim et violentiam vel fuissent omnes expulsi et monasterium fuisset exustum quod utrumque postea accidit.

Amstelrodamum venit in potestatem Guesiorum.

Quinta quoque Februarii Amstelrodamum, quod hactenus in obedientia regis persistebat nobilissimum emporium in manus hæreticorum rebelliumque pervenit, contra quam pacti erant ejectis sacerdotibus sectarii suam introducunt ac firmant.

Cartusia Gandensis demolitur.

21 Februarii, Cartusia Gandensis Geusiorum factione accedente Auriaci tyranni jussu sub Priore D. Joanne Barba solo æquata est.

Diviso Conventu Prior longum passus est exilium et captivitatem in Arnhemia.

Provinciæ dum se uniunt liberum religionis exercitium promittunt.

Pax religionis anno 1578 inita et anno sequenti 1579 unio Ultrajectina, unde fœderatæ provinciæ sumunt: ita expressim habent unicuique in sua religione liberum erit exercitium, ac ejusdem causa nullus a quoquam gravamen maleficium ac vexationem patietur.

Cartusia Brugensis funditus eversa.

Monasterium quoque Cartusiæ Brugensis funditus eversum fuit ex mandato senatus quod mœniis civitatis adjaceret, poterat tamen Prior vendere vel asportare materialia: conventuales se in civitatem receperunt ad Jerusalem in qua jus hospitii habebant ex legatione D. Adornes.

Cartusiani Angli Lovanium se conferunt, revocati a Ser.mo Principe D. Joanne Austriaco postquam paucos menses in Francia peregrinati fuissent.

Cartusiani Angli qui in eadem civitate habitabant hoc anno a magistratu proscripti diverterunt ad S. Quintinum in Francia, bonis suis mobilibus vili pretio venditis; nam hæretici hoc anno ibidem prævaluerunt. Unde magis putarem Anglos patres non ante hoc tempus loco cessisse qua autem occasione et quomodo postea forte explicabo ex illorum scriptis.

Nam et per hos dies F. Franciscus Scapelinck Prior totiusque Conventus divi Augustini Brugis ab hæreticis pulsi Leodium veniunt, et a præsule benigne humaniterque recipiuntur.

Ultrajectini domum novissime repetunt.

Nescio quæ melior aura Patribus nostris Ultrajectinis affulgebat quod reversi sint ad domum suburbanam 8 Februarii scilicet ante quinquagesimam et a die Cinerum et deinceps chorum frequentabant. Et ideo 6 Aprilis missus est ex domo Capellæ D. Petrus de Leuvis professus hujus domus ad dictam domum Ultrajectensem, et cum eo D. Cornelius Eechaut de Alosto Novitius domus Capellæ profectus est ex mandato P. Visitatoris qui præcedenti anno 1577 in festo S. P. N. Brunonis habitu monachali donatus fuerat accepto bono testimonio tam Visitatoris quam Prioris et omnium Conventualium de bona, pia ac religiosa conversatione in Cartusia Ultrajectensi receptus fuit. Exactis ibi decem mensibus inde cum ceteris Conventualibus compulsus fuit recedere, et in civitatem se conferre propter imminentia pericula atque ibi cum Conventualibus propositi cathedralis ecclesiæ per integrum annum cum dimidio habitavit spe revertendi ad monasterium ad faciendam

D. Cornelius Eechaut 2 annis et 10 mensibus Novitius.

solemnem professionem. Sed spe frustratus anno 1580 monasterium fuit a magistratu divenditum, quare a D. Andrea Lotht Priore domus Monachorum dicti conventus Commissario per obedientiam Coloniam vocatus ibidemque veniens habendo bonum omnium conventualium Ultrajectensium de sua conversatione testimonium, post probationem sex septimarum in Cartusia Coloniensi authoritate Visitatorum provinciarum Rheni et Teuthoniæ ibidem fecit professionem nomine domus Ultrajectensis quæ sequenti anno 1581 in Capitulo generali fuit ratificata et approbata; nam fuerat Novitius 2 annis et 10 mensibus. Fuit postea 4 annis Procurator P. Andreæ Lodth et 1604 suæ professionis Ultrajecti obiit hospes in domo Distensi anno 1623. Inde patet ipsius stabilitas et constantia in suo proposito.

Obitus benefactorum et personarum Ordinis.

Obierunt, ut patet ex charta, Ill^mus D. Ludovicus a Gusia cardinalis, D. Joannes de Losilla secretarius regis catholici benefactor Ordinis et Elizabeth uxor ejus, D. Laurentius Rololet antiquior domus Cartusiæ et olim scriba 10 Decembris anni præteriti, D. Petrus Gallardi professus et Vicarius Cartusiæ 6 Novembris.

D. Joannes Conalinus Duacensis Borsarius in collegio Atrebatensi professus fuit Pomarii 1545. Circa hunc annum obiit Vicarius Montis Dei habuitque Missam de B. Maria.

Item obiit D. Joannes Eschius professus domus Lovanii, postremus Prior domus Delphensis, hospes in domo Monialium Brugis, ex Alexiano factus cartusianus circa annum 1540, obiit.

et ipse Vicarius Monialium D. Henricus Coel.

Obierunt monachi 44, Conversi 23, Moniales 6, Donati 12.

Priori domus Capellæ non fit misericordia quem rogamus ut in suis multimodis tentationibus patienter præstoletur divinum auxilium; erat D. Judocus Morus, qui hoc anno habuit collationem in Capitulo.

Priori domus Brugis non fit misericordia cui et suo desolato Conventui intime compatientes eosdem rogamus ut Domini visitationem patienter ferant.

Priori domus Zericzeæ (D. Nicolao Huardo professo domus Capellæ) fit misericordia, et mittitur Vicarius ad domum Trajecti.

Patres Ordinis miseriis et adversitatibus hujus provinciæ compatiuntur.

Ex animo condolentes miseriis et adversitatibus personarum provinciæ atque omnium piorum, et quantum in nobis est, omne consilium pariter et auxilium parati sumus rependere illis. Patres etiam provinciarum Picardiæ, Rheni inferioris et superioris Germaniæ a nobis etiam rogantur quascumque ad dictarum provinciarum Visitatores et Priores contigerit necessitate compulsas mittere vel accedere personas ordinate, omni humanitate recipiant et tractent, quos omnes rogamus etiam atque etiam, et per viscera misericordiæ Dei nostri obtestamur.

atque preces injunguntur

Atque etiam hoc anno primum invenitur Missa conventualis de B. Maria injuncta pro conservatione donorum et personarum Ordinis nostri in provinciis Teuthoniæ, Picardiæ et Rheni cum oratione Protende, quæ etiam nunc perseverat prout etiam ipsa necessitas.

1578

Etiam hoc anno primum ordinata est Missa de Spiritu Sancto pro unitate Ordinis conservanda et integritate restauranda

Ordinationes

Nova Statutorum Collectio promovetur.

Ordinamus ut jam habito consensu V.V. Patrum conventualium domus Majoris Cartusiæ, Venerandi Patres domorum Montis hilaris, Mediolani, Rutilæ, Parisiensis et Vicarius Cartusiæ revideant et examinent novam Statutorum Ordinis collectionem cum plena authoritate Capituli generalis addendi, minuendi, immutandi, si quæ addenda, minuenda, immutanda esse judicaverint, et illam prelo committendam habito prius consensu Patrum Cartusiæ quibus dicta Collectio revisa communicabitur et impetrata dispensatione Summi Pontificis.

Gravis Ordinatio pro Monialibus quæ vim excommunicationis ipsis inculcat.

Licet jam multis et ordinationibus, et litteris, et sermonibus plurimorum atque etiam fusis sæpe ad Deum precibus omnia propemodum præstiterimus quæ nobis ad salutem reformationemque nostrarum Monialium pertinere videbantur, quæ tamen pro divino honore et animarum salute nihil unquam nobis satis præstitisse aut præstare posse existimamus operæpretium facturi videmur si adhuc nostram omnem qualemcumque operam ad earum salutem procurandam impendamus. Primum igitur omnium intelligere debent quæ ejusmodi sunt, quæ sacro Concilio Tridentino, constitutionibus Summorum Pontificum, et constitutionibus et ordinationibus nostri Capituli generalis et R. Patris obstinate parere recusant se esse in perpetuo peccato mortali, in statu sempiternæ damnationis, multis illaqueatas ex-

communicationibus, præcisas a corpore Christi mystico sine Deo, sine divina gratia, sine Ecclesiæ communione, sine sacramentis, sine novo semper peccato mortali et sacrilegii sceleribus non posse confiteri, communicare simul in chorum venire, officio interesse divino, missas audire, officia Ordinis exercere et demum post mortem in cœmiterio sepeliri. Quæ cum ita sint, obsecramus universas, et singulas, per sanguinem Domini nostri Jesu Christi, et per horrendum et impatibile judicium ejus ut se obedientiæ Dei et sacri Concilii et Summi Pontificis et Ordinis integre et sincere subjiciunt. Quod si facere recusent privamus eas regimine et communione Ordinis nostri et Vicarios ceterasque personas Ordinis ad suam quamque domum professionis redire aut ad R. Patrem præcipimus accedere et se amplius in earum aut loca aut res et negotia inferre inhibemus.

Hæc ordinatio, ut arbitror, non attigit Moniales Belgii sed francas R. Patri vicinas.

Ordinationem anno præterito factam quæ incipit Gravenimis ferimus confirmamus.

Aliam quæ incipit Monachis autem omnino inhibemus confirmamus et transgressores pœna carceris puniantur.

Tertiam quæ incipit Cum maximam prævideamus confirmamus.

Obitus P. Laurentii Surii.

23 Maii pius atque eruditus D. Laurentius Surius, Cartusianus Coloniensis, cum divina illa de Sanctorum vitis volumina absolvisset lenissima morte in consueta orationis sede placide conquiescens feliciter ad Superos evolavit. Patria Lubecensis erat, inter hæreticos natus et educatus: de quo

tamen dici potest quod olim de Malachia dixit divus Bernardus, quod nihil magis de hæresi contraxerat quam pisces de sale marino; quantos labores in veterum Conciliorum decretis et Patrum scriptis emendandis recudendisque et in lucem proferendis exantlaverit frequentissima ab eo revicta monimenta testantur. Obiit autem ~~ætatis~~ anno 56, professionis vero 36; habuit plenum cum psalteriis monachatum in provinciis Allemaniæ.

Ad ejus germanam effigiem quam penes me habeo, hi scripti sunt versus:

Effigiem Surii dum cernis, candide lector
Quin capiat tanti fructus amorque viri
Qui ~~[illegible]~~ duxit mundo latuisse superbo
Delicias casta mente vacasse Deo
Ecce recedentis sequitur nunc gloria titam
Virtutem nullis sat celebranda typis.

Philippus III nascitur.

Madriti Philippo regi ad 18 Cal. Maii natus est filius Philippus ex quarto anno reginæ partu, cui cœlum longiorem quam germanis fratribus vitam et regnum destinabat.

R. P. D. Laurentius Surius Cartusianus vir profecto inter ecclesiasticos nostri temporis scriptores admirabili doctrina et pietate percelebris, æternaque memoria dignus. Hic cum olim una cum Petro Canisio doctore theologo præcipuus et dilectissimus D. Nicolai Eschii discipulus fuerit, eique maxima familiaritate soleat esse conjunctus. Arnoldus Joannis in vita Eschii.

Fuit autem D. Nicolaus Eschius Pastor Beginagii S. Catherinæ in Diest eruditione et sincera in Deum pietate ornatissimus, Apostolicus plane vir et libris editis clarus, qui magister discipulum Surium brevi temporis intervallo secutus est morte cedens 19 Junii, hoc eodem anno 1578 ætate septuagenarius.

R. D. Nicolaus Eschius Surii, Canisii, Molani, Frederici Lumnii plurimorumque aliorum eminentium virorum doctor et magister in fide et veritate obiit 1578, 19 Junii, natus annos 70 cum vixisset in sacerdotio annis 40. Hic domo fuit Cisterricanus vir summæ spiritualis et contemplativus, qui sacris virginibus diversis in locis varia erexit domicilia, sed præcipue in illo natali solo ubi nonnunquam 300 virgines ad Deum supinas tenderunt manus favente Cartusia Coloniensi quæ largas illis eleemosynas submittere solebat.

Circa festum S. Joannis Baptistæ venit P. Christianus Prior cum D. Francisco Careneer et fratre Joanne ex domo Capellæ per domum Sylvæ S. Martini Tornacum, ibique uterque fuit captus sed altero die dimissus, et inde Valencenas ibique aliquot diebus hospitantes per domum Vallis S. Petri et Montis Dei per Mosam navigaverunt Namurcum, et inde Leodium non sine magno periculo, nam ut scribit Chapeavillus in historia Leodiensi circa hoc tempus deprædantur patriam multi latrones, naves quoque mercatorias Leodiensem, Trajectensem, Maseckensem, Dionâtensem, quæ non secus ac propriæ cujusque

ædes asyli loco esse debent, modo unam modo alteram invadunt, mercibus spoliant, captivos ex iis abducunt, gravia lytra exigentes. quibus præsul edicto publicato pœnam latronis publicis debitam comminavit.

Circa principium Aprilis (quod mihi pene exciderat) D. Nicolaus Coen et D. Joannes Broeyere missi fuere ad domum Valencenensem, ibique D. Joannes officium sacristæ exercuit 7 annis quousque rediret Bruxellas, Domnus autem Nicolaus ad domum Monachorum Gosnay ablegatus fuit.

Latitante apud Sylvam S. Martini D. Priore quia Procurator præmebatur ad solvendas brevi temporis spatio graves exactiones pro militibus alendis una vice 200 florenos, aliis vicibus 150 solvere tenebatur, at ex proventibus domus quasi nihil recipiebatur hic acceperunt mutuo ab honesto viro Joanne Mertens 500 florenos sub onere reditus annui 31 florenorum; in jurio nomina horum Conventualium apposita fuerunt D. Christiani Noutz Prioris, Philiberti Cooman Procuratoris, Joannis Bruneau, Petri Bets, Martini de Moor, Francisci Caveneer, Judoci Abls, Nicolai Coene, Petri Van Leuwe et Joannis de Broeyere.

Fuit hic annus et Portugaliæ maxime lugubris. Sebastianus enim rex juventa fervens, atque cupiditate ardens nominis Christiani in Africa proferendi Maulei patrocinio suscepto ad regni vires auxilia e Germania, Italia atque Castella adjunxit. Classem numerosam instruxit. Cum iis copiis et classe Arzillam appulit ditionis Lusitaniæ urbem in Africa. Primus impetus in Alarachem

arcem futurus erat ad Lissi (hodie lucus vocatur) fluminis ostium sitam. Eo terra Lusitanos contendentes Moluccus obviam factus prælio commisso pridie Nonas Augusti cecidit. Magna strages fuit, captivi innumeri ex iisque multi genere nobilissimi. Nulla a multis annis pugna miserabilior. Tres reges periere: victor ex morbo, quo jam pridem laborabat, Hamete fratre successore: Lusitanus in pugna periit, Muleius in fuga propinqui fluminis aquis haustus.

Calendis Octobris Joannes Austriacus Belgii prorex ætatis anno 33 pestilenti febre extinguitur

Initio Octobris eodem die quo novorum episcopatuum in Belgio erectiones et Abbatiarum erectiones a statibus cassantur, Joannes Austriacus in castris diem clausit extremum: cecidit, inquam, Maurorum terror, hæreticorum hostis, catholicorum defensor, Asiæ, Africæ, et Europæ domitor, Turcarum fulmen quod quidam numerali carmine expressit:

TVrCarVM heV CLades ConCIdIt AVstrIaCVs

Ejus mortem universali ~~mœ~~ totus exercitus prosecutus est, cum omnibus passim lacrymæ manarent, crebrisque singultibus castra resonarent; planxit ejus etiam obitum lugubri ode Lævinus Torrentius apud Leodienses Archidiaconus et christianæ lyræ facile princeps: corpus myrrha et aromatibus conditum ædi cathedrali Namurci illatum inde in Hispaniam missum; habuit in Ordine Monachatum simplicem et anniversarium.

Succedit ei in gubernatione princeps Parmensis, in quo quidem pie existimat impletum illud Isaiæ: Ne læteris

Philistea tu, quod comminuta sit virga percussoris tui (Joannis Austriaci) de radice enim colubri egredietur regulus, et semen illius absorbens volucres.

Gandenses interim pro innata sibi consuetudine tumultuabantur, et ex captivis quos asservabant catholicis catholicos viros optimos præfectum Visch et senem Hesselium consiliarium ad extremum spiritum in catholicæ fidei professione perseverantem laqueo strangulabant, atque Hesselii hujus abscissam barbam pilio affixam in urbem retulit quidam non infimæ autoritatis (puta Embiesium) volens irritam prophetiam reddere qua prædixerat illi defunctus eum non fore tam felicem ut similis canitiei barbam deferret. Vitam pie admodum duxerat summo mane inter primos ecclesiam frequentans. Post annos septem reddita civitate ejusdem Hesselii corpus integrum ac nulla sui parte corruptum inventum est.

Casimirus a Gandensibus vocatur, 170 millibus aureorum donatus.

~~Post tantum perpetratum nefas~~ Gandenses Casimirum Embisio et Borlutio impulsoribus vocant, qui statim advolans primum Bruxellas contendit, ibique publice conciones Calvinistas (antea nunquam ibi factas publice instituit, suaque præsentia in Carmelitarum cœnobii templo cohonestavit. Inde Gandavum profectus: ubi cum conciones Calvinisticas introduxisset ita se civium benevolentiæ insinuavit, ut in illius gratiam Germano suo militi pecunia laboranti omne sacrum aurum et argentum cruces, calices aliaque ecclesiæ cimelia sacrilega manu rapientes ex eisque pecuniam cudentes libera-

liter donarint, statuas confringunt, altaria evertunt, sacramenta conculcant, sacerdotes et monachos urbe ejiciunt nihilque quod sacrum erat intactum impollutumque relinquunt.

Malecontentorum factio.

Ceterum hæc in religionem et religiosos impietas Hanoniæ nobilitati quæ ut numero ita armis inclyta est admodum displicuit. Hinc etiam malecontentorum factio Gandensibus infesta. Mottheus præfectus Gravelingæ reconciliatur regi.

Alexsonius vocatur et venit in Belgium susceptus a Comite Laleineo.

Circa hæc tempora moriuntur in Hispaniis Ill^mus^ Princeps DD. Wenceslaus Princeps Bohemiæ Cæsaris Rudolphi frater in charta anni sequentis commendatus, cujus cum ætas adhuc immatura esset minus erat mors deploranda. Nec non Maria Emanuelis regis Lusitaniæ ex Eleonora Austriaca filia grandæva virgo multis antea Principibus expetita nulli toro juncta.

Hoc anno combusta fuit ecclesia in Molenbeeck.

Anno 1579, statim in principio Gensii Bruxellis combusserunt ecclesiam in Molenbeeck et postea vendiderunt omnem suppellectilem ecclesiæ cellarum et omnium officinarum antiqui nostri monasterii in Schuet ad hastam per partes tam hic quam Antuerpiæ, et tandem combusserunt sedilia et reliqua quæ non potuerunt auferre.

Uxor cujusdam satellitis reddidit imagunculam miraculosam B.V. Mariæ fratri Joanni Lamberto hujus domus Donato eam repetenti, reservatis sibi togis et aliis ejusdem clenodiis; quæ imagıncula postea Leodium delata in ma-

gno fuit honore servata usque ad nostrorum reditum ad civitatem Bruxellensem et sicut Deus olim domum Obededom, in qua arca testamenti reposita fuit omni benedictione locupletavit, ita et domum Leodiensem temporalibus bonis et personarum (non infimæ notæ) numero auxit eo tempore, propter hanc, ut multi arbitrati sunt, B. Virginis iconculam thaumaturgam.

Obiit Bruxellæ apud dominicanos, ubi confratres nostri hospitabantur, Mathias Velthoven senior Donatus hujus domus. Ejus nomen in carta 1582.

Redeo ad Principem Parmensem quem invenio de Kerpensi arce, quam anno superiore in potestatem suam astu redegerant ordines industria cujusdam Beilii consulis Trajectensis filii triumphantem. Ad hanc enim expugnandam Gonzaga et Mandrogonius missi postridie Epiphaniæ eam recipiunt, præsidio omni laqueo enecato, ipsoque Bêlio qui ei præfuerat, patibulo a se erecto ut olim infelix Aman affixo, eo quod simili mortis genere Bloemium regium præfectum sustulisset. Referunt autem præfatum Bloemium cum ab illo esset laqueo suffocandus eum infra annum ad Dei justi judicis tribunal compellasse ut crudelis supplicii rationem redderet, factumque ut eodem die recurrente anno eodem etiam loco, suppliciique genere ipse interiret quasi ad vadimonium obeundum a supremo præside accersitus. Quod si a casu ita evenit miremur, si a Deo vereamur et discamus [justitiam moniti et non temnere Divos]

Expugnata ergo Karpensi arce, et omnibus transmosam oppi-

dis recuperati Limburgo ~~etc.~~ victricia Hispanorum signa media Brabantia circumducens Farnesius ordinum cohortes equestres pabuli penuria laborantes prosternit Antuerpiaque frustra per triduum tentata ad obsidionem ~~Trajecti~~ ad Mosam (Mastrichtum vocant) omnem virtutem belliquе robur convertit, occupatis in itinere Aelmonda et Weerta oppidulis Campaniæ in Brabantia.

Circa hæc tempora, puta 21 Januarii, obiere magnificus et Reverendus Dominus Guilielmus Garde Magister codicillorum supplicationum sanctæ Sedis Apostolicæ, qui habuit plenum Monachatum; D. Nicolaus Ballandus professus domus Schenæ qui 50 annis laudabiliter vixit in Ordine; frater Antonius Montis Conv. professus domus Vallis Christi qui 71 annis laudabiliter vixit in Ordine; et frater Rochus Conv. professus domus Ferrariæ qui 77 annos laudabiliter vixit in eodem Ordine; Joannes Sage fidelissimus famulus domus Schenæ qui habuit anniversarium 4 Maii; et D. Joannes Canales benefactor domus Portæ Cœli.

Item obiit D. Alexander Palinck Prior domus Campensis professus et olim Prior domus Brugensis. Non est ille quem Arnoldum D. Petreius vocat, quem putat ante Ordinis ingressum fuisse Dominicanæ familiæ religiosum, quem et septennis puer aliquoties vidit ejusque manus deosculatum ~~est~~ donatus ab illo pomis aliisque puerilibus munusculis qui eum ad diligenter studendum hortatus dicebat parenti ejus futurum eum aliquando Cartusianum. Quin et non sine veri præsensione ac quodam divini Numinis afflatu paulo ante obitum lecto circum-

D. Alexander Palinck
ultimus Campensis
Prior, [illegible]
Arnoldus, de quo
Petreius, fuit tan
tum Rector, cujus tus
in subsequentibus fiet
mentio anno 1581.
Habita ratione
temporis videtur
quod is Prior Campensis fuerit, de quo D. Theodoricus Petreius sed falli in nomine.

stantes identidem interpellarunt ut duplo profundius in terram eum defoderent quam communis habet consuetudo, futurum enim ut demortua Religiosorum fratum corpora etiam vomere tandem aliquando proscinderentur: quod vaticinium equidem seu præsensione rei probavit eventus. Sunt namque saxa sepulchralia in urbem translata sanctissimorum Patrum monumenta violata, pietatis domicilia eversa, ipsumque suscipiendæ pulchritudinis templum non minus quam cœmiterium in Cereris usum redactum.

Ordinationes Capituli

Declaramus apostatas et criminosos post tertiam fugam amplius in Ordine nostro non esse recipiendos: qui vero post tertiam fugam jam recepti fuerunt. Si adhuc semel fugerint ab omni Ordine in posterum expellentur.

Cum jam de jure infirmi gravi infirmitate detenti divinum officium dicere non teneantur, declaramus dictos infirmos ad audiendum dictum officium non teneri, sed sufficere dictos infirmos dicere Dominicam orationem, Angelicam salutationem aut psalmos quos memoria tenent pro ipsorum devotione.

V. P. Diffinitores Capituli generalis præ multitudine negotiorum non potuerunt revisere novam Statutorum collectionem, illam revisendam commiserunt sex Venerabilibus Prioribus Ordinis et quatuor monachis omnibus zelum habentibus, quam diligenter revisam et examinatam cum illorum judicio et Cartusiæ Conventus consensu approbarunt et ex nunc

pro secundo generali Capitulo acceptarunt et Statutorum vim habere declaraverunt.

Libenter quæ gesta novi Bruxellis refero quod generales historiæ peculiaria singularum quarumque civitatum non comprehendant atque huic quam inhabitamus specialiter obligati sumus. Nec hoc igitur silentio prætereundum. Quando hoc anno 1579 iconoclastæ in æde D. Nicolai confringendis Sanctorum imaginibus desudabant, magnopere pertimescebat Joannes Houvardus presbyter videlicet, cui miraculosi sacramenti cura demandata erat, idem eos in diva Gudula quod et contigit, molituros: eaque de causa hierothecam una cum Venerabili Sacramento nec non et cruce aurea, cui terræ istæ hostiæ sunt inclusæ extraxit: commendans hierothecam alteri cuidam sacerdoti, abdito quodam in loco adservandum: indicans interim aliis quibusdam nimmiotis penes se conservari hostias dumtaxat sacras. Qui cum etiam ipse timeret, plurimumque secum desquireret ubinam tutissime eas reponeret, reperit tandem matronam quamdam impense piam ac taciturnam Annam videlicet Baerss, viduam Philippi Rosselii commorantem in platea quam vocant (die kortte Ridderstraete) prope conventum feminarum pœnitentium, paratam nimirum earum in se sacrarum hostiarum curam suscipere. Unde in superioris cujusdam cubiculi tabulato trabem sibi quamdam delegere cujus foramini sacerdos omni cum reverentia sacramentum hoc culeo involutum, quam secretissime imposuit, idque sine ullo domesticorum scitu: nisi quod præfatæ

viduæ gener Magister Cattenbroekius urbi Bruxellensi a secretis ejus rei conscius semel duntaxat locum hunc invisit, visurus num humore quopiam corrumpi posset. Hic augustissimum hoc sacramentum sex annis reconditum, cum interea temporis duo illic contigere stupenda miracula loco merito habenda. Quorum primum est iisdem in ædibus nonnullos Geuseorum commoratos capitaneos, atque inter eos quemdam insigniter improbum, qui frequenter admodum suis cum satellitibus grassatum foras excurrebat. Hic igitur qui exterius dæmon quispiam videri posset, domum postliminio reversus adinstar agni mansuefactus est, benigne ac liberaliter cum domesticis sese gerens, quibus etiam commendabat, ut postquam rebus esset exemptus humanis suis ex facultatibus quas istic penes se repositas habebat, largas pauperibus eleemosynas erogarent, ac pro salute animæ suæ orationes institui curarent. Alterum est quod filiola quædam ejusdem domus novennis circiter aut decennis nihil omnino de hoc sacramento sciens quotiescumque sub loco hoc agebat, ubi in trabe reconditum erat admirabilem quemdam senserit devotionis adfectum: adeo ut libens admodum illic sit precari solita: prorsus ut in stuporem versa identidem ex avia sua quid id rei esset percunctaretur. Quæ ut omnem ulterius interrogandi suspicionem domesticorum animis eximeret imaginem illic cum lumine collocavit ut libentius precatum eo concederent.
conscenderent

Trajectum recuperatur.

Trajectum ipso Petri et Pauli die qui in 29 Junii recurrebat illucessente aurora expugnatur a Farnesianis. Qui in armis consisterant omnes ad unum trucidati sunt, multi in Wyckam fugientes e ponte decidentes præterfluo Mosa absorpti fuerunt.

Ante obsidionem missus fuerat per obedientiam D. Ægidius professus hujus domus tunc hospes in domo Diestensi in Germaniam, et juxta Trajectum ab hæreticis captus mansit in carcere aliquot mensibus cum quibusdam aliis Hispanis, quo temporis spatio non cessabat eis exprobrare calamitatem hujus patriæ quod ipsi essent causa omnium malorum quibus Belgium premebatur, capta, igitur, ut dixi, civitate post longam obsidionem; cum suos captivos Hispani liberarent ex carceribus nostrum necaverunt, atque ex fenestra in publicam plateam projecerunt, dicentibus concaptivis illum esse Lutheranum falso id quidem, Sed adverte hic mecum quicumque hæc legis miram et justam Dei providentiam. Hic enim vitam egerat satis scandalosam ob quam meruit diutius carceri mancipari, quam in conventu vivere, nec sic poterat quidem coerceri gravis Ordini et fratribus. Sed tandem Deus illum invenit, qui nullum crimen relinquit impunitum, sed cum non puniat bis in idipsum rogamus eum ut accipiat hanc mortem temporalem in satisfactionem peccatorum suorum, et speramus quod sic fecerit quia honoravit eum sepultura; nam nescio quomodo pervenit fama Leodium ipsum interfectum esse, quod cum

Vide conversionem S. Ephrem.

intellexissent nostri D. Franciscus Caveneer qui adhaerebat Priori Christiano eo se contulit atque ex caliginis quas habebat secundum formam Ordinis agnovit et apud Dominicanos sepelivit fuitque recommendatus per chartam sequentis anni, in qua quidem invenio D. Ægidium de Prato professum domus Bruxellæ, sed in elencho professorum diversus est ab illo; in ea quam habeo præ manibus absque cognomine scribitur.

Antuerpiæ rursus in ecclesiasticos bellum.

Rursus Geusiorum furor Antuerpiæ deferbuit in ecclesiasticos et catholicos qui una cum Archiduce supplicationem instituebant pro prospero statu patriæ. Quod pluribus ordinum principibus ansam dedere, ut se fidei clementiæque regiæ denuo submitterent. Inter quos primi Egmondanus et Arschotanus reguli, quorum vestigia sectati plerique cum Farnesio paciscuntur. Verum Egmondanus, qui cum imperio Bruxellis fuerat eam urbem regiam sedem suæ potestatis facere cum meditaretur a civibus qui auxiliares copias Mechlinia evocaverant non sine gravi ignominia pellitur victoriam sibi eripi e manibus passus.

Sectarii Sylvaducis ejiciuntur.

Sylvaducis sectarii ejiciuntur qui praecedenti anno cum regius exercitus obsidere inciperet Trajectum domum nostram funditus everterunt; verum hoc anno catholici cives praevaluerunt, fidem et religionem revocarunt, quod et Brugis tentatum fuit sed infeliciter.

Mechlinia et Sylvaducis regi se dedunt

Mechlinia in fidem regis interventu R. P. Petri Luci Ordinis Carmelitarum recipitur, quam Sylvaducis nunc catholica incunctanter assequitur.

Gallobelgicæ cum rege reconciliatio.

Item mense Septembri ordines Arteriæ atque Hannoniæ itemque Duacenses atque Insulenses in montis Eligiani ascetorio congregati in gratiam cum Alexandro Farnesio Belgicæ præfecto redeunt.

Item Rennebergius qui Groningam paulo ante ceperat.

Benedictus Deus qui cum iratus fuerit misericordiæ recordatur.

Petrus a Mirica Prior Lovaniensis moritur.

In Cartusia Leodiensi, 29 Septembris in festo S. Michaelis, obiit D. Petrus a Mirica professus et Prior domus Lovaniensis per 19 annos, receptus ad ordinem anno 1540.

Seminaria pastorum Duaci et Lovanii.

Philippus rex Guilielmi Lindani episcopi Ruremundani opera Lovanii et Duaci pastorum seminaria excitari et dotari mandat, litteris Madritio ad Alexandrum Farnesium mense octobri datis.

Oudardus a Bournonvilla fœdus conjugale cum Maria Christiana Egmondana ut init primus Henniaci Comes ab Philippo rege creatur.

D. Christianus Prior cum D. Francisco Caveneer capitur ab hæreticis Bruxellensibus.

Sub finem hujus anni accidit lamentabilis casus quod V. P. D. Christianus Prior noster cum D. Francisco Caveneer et fratre Adriano Donato Montis Sion prope Ziriczeam cupientes ex domo Leodiensi proficisci Valencenas et Angiam, quia illa loca tunc erant reducta ad obedientiam regiæ majestatis, inciderunt in prædones et hæreticos navigantes Namurcum, qui illos spoliatos pecunia 50 florenis Bruxellas captivos abduxerunt et multis injuriis et molestiis afflixerunt; tandem quidam boni cives catholici illos redimerunt ex manibus impiorum et exposuerunt ultra mille et centum florenos, imprimis Franciscus de Bruyne et Philippus opden Bosch pecunias mutuo dederunt, et pro aliis necessitatibus fratrum.

Hoc anno Genevæ ~~patrocinium~~ a rege Franciæ susceptum scribit Jul. Cæs. Buleng. lib. 6 Hist. quod infinitis animabus Christi sanguine redemptis fatale ex tunc fuit et christianissimi nomine nihil indignius.

Prior Christianus soluto lytro libertati restituitur.

Anno 1580 in fine januarii egressus est D. Christianus Prior civitate Bruxellensi incognitus cum D. Francisco et fratre Adriano licet haberent salvum conductum tamen non permittebantur egredi; et inde venerunt curru Villici nostri Hallas et inde montes Hannoniæ et Valencenas.

Philippus rex in Lusitaniæ regnum succedit.

Henricus cardinalis idemque Lusitaniæ rex vita defungitur pridie Calendas Februarii, eodem die quo ante 68 annos natus fuerat, in cujus regna ceterasque ditiones successor ivit rex noster Philippus hujus nominis secundus.

Cortracum insigni stratagemate occupant regii 27 Februarii.

Dux Alenconius Cameracum occupat.

Mense Martio arx Cameracensis præsidio Gallico patet archiepiscopus Barlaymontius atque optimi civium amandati.

Guilielmus Aurangiæ princeps proscribitur.

Princeps Auriacus perduellium dux ac dissidiorum omnium autor atque fautor a Philippo II rege publico edicto proscribitur ingenti pecuniæ summa percussori promissa.

Terræ motus

Sexta Aprilis feria Paschalis octavæ quarta ingenti terræ motu non Belgica solum, verum integer pene hic orbis concutitur.

Cometes.

Hoc anno cometa quoque miræ magnitudinis fulsit et pestis seu lues epidemica totam pene Europam gravissime afflixit.

Capitulum generale non in Cartusia sed Chamberiaci celebratum

Res turbidæ in Delphinatu sed mox pax subsecuta est.

fuit 2 Maii ob bellicos tumultus in Delphinatu exortos. Henricus Navarræ rex cum factionis Hugoniticæ ducibus qui simulata pace decipi metuebant quibus bellum pace magis quæstuosum videbatur feram in Picardia occupant, Bironius regulus Caors Aquitaniæ oppidum per insidias impetrat Numenius regiarum copiarum supremus imperat. Liuronium urbem expugnat, dux quoque Allabrogum patre vita functo sequenti Augusto exercitum conscripsit quem in Delphinatos turbidos eduxit a quibus dum oppida quædam per deditionem extorquet etiam Gebennatos lacessivit, quibus dum Bernates se jungunt, primos ejus conatus reprimant cunctosque in fugam concitant: quæ res paci subsecutæ occasionem opportunam largita est, nam ea ocius sublato bellorum tumultu coaluit.

Obierunt Ill^{mus} et R^{mus} D. Franciscus Alciatus S.R.E. Cardinalis Ordinis nostri protector 19 Aprilis præcedentis anni, ut verisimile est, item ipsius pater Ill^{mus} D. Martinus Alciatus.

D. Andreas Leent professus domus S. Martini in monte Solis prope campis et olim Prior domus Paradisi Mariæ.

Duo Priores domus Dulmaniæ, Vicarius et Procurator.

Item D. Henricus Aggenrado Prior Castri Mariæ, et D. Georgius Hierzfeld recens Prior ejusdem, D. Gerardus Vicarius ejusdem et D. Joannes Langen, frater Henricus Hamoniensis conversus professus ejusdem domus.

D. Joannes Abassi Prior domus Ruræmundæ, D. Joannes Föran professus, D. Georgius Bomel Anglus hospes ibidem.

4 Donati domus Diestensis.

Laurentius, Quintinus, Joannes, Wilebordus, quatuor donati domus Diestensis.

1580

Nobilis vir D. Nicolaus Chanceus frater D. Mauritii Patris Anglorum.

Monachi 50, Conversi 23, Donati 15, Monialis unica.

Ordinationes

Ordinationem seu declarationem anno præterito factam, quæ incipit Declaramus apostatas et criminosos post tertiam fugam et confirmamus.

Aliam ordinationem seu declarationem, quæ incipit Cum de jure infirmi gravi infirmitate, confirmamus.

Quia Capitulum generale hoc anno non fuit celebratum in domo Cartusiæ propter bellicos tumultus, visum est negotium in alium annum prorogandum et interim ad mundum transcribenda esse eadem statuta ut in sequenti Capitulo possint, si Patribus Cartusiæ et Generalis Capituli diffinitoribus videantur confirmari.

Persecutio Ordinis et periculum per diffamatores ignotos.

Quia multi nostra tempestate in dedecus et perniciem totius Ordinis nostri multa moliuntur inusitata ratione scribendi suppressis nominibus, ne tantum malum in dies latius serpat, excommunicamus et excommunicatos esse et omni officio et voce privatos esse declaramus omnes et singulos, qui falso Ordinem nostrum aut ejus prælatos seu eorum aliquos aut aliquem prædicto modo nuper infamaverunt, aut in posterum infamabunt.

Item omnes et singulos qui naturam instituti nostri jam per quingentos annos unanimi omnium consensu pie et religiose conservatam quantum in ipsis est funditus evertere

nuper conati sunt, aut in posterum conabuntur donec satisfecerint judicio R. Patris aut alicujus Visitatoris, aut alicujus ab altero deputandi. Similiter excommunicamus omnes et singulos qui autores tantæ infamiæ et Ordinis nostri ruinæ cognoverunt, cognoscunt aut cognoscent, nisi eos Capitulo generali aut R. Patri vel saltem alteri ex Visitatoribus suæ Provinciæ quamprimum commode poterunt manifestaverint. Quod si quid ii aut alii in Ordine nostro aut in ejus quibuslibet personis existimant esse reprehensionis vel punitionis et punitione dignum scribant apertis nominibus suis quibus debent ut in veros delinquentes juxta juris formam possit animadverti. Porro excommunicationis hujus absolutionem reservamus R. Patri, aut Visitatoribus, aut alicui deputando ab eis.

Juxta alias ordinata declaramus Moniales quæ nolunt obedire Concilio Tridentino, Bullis Summorum Pontificum, et Statutis nostris ac ordinationibus Capituli generalis cum bona conscientia nec communicare nec absolvi posse. Ideo inhibemus Vicariis et aliis monachis ne illas absolvant nec ad communionem recipiant.

Patres Ordinis supplicant R. Patri ut rationabiliter sibi indulgeat. Sic ea tempestate Mediolanenses obtinuerunt Breve apostolicum ut S. Carolus eorum episcopus ut de sua nimia dixta remitteret.

Reverendo in Christo Patri nostro Cartusiæ non fit misericordia, et rogamus eum et hortamur in visceribus Christi, ut juxta supplicationem Cartusiæ et consilium medici sibi rationabiliter indulgeat, ut possit gravia Ordinis onera et hujus tempestatis angustias fortius ferre usque in finem. Cui committimus ut sibi provideat aliquam domum Ordinis pro suo beneplacito vel aliam, ubi secure vivere possit. Et si periculum

videatur imminere, evocet ad se Patres Cartusiæ, quorum aliquos secum retinebit quotquot placuerit. Alios quos non poterit secum fovere distribuat per alias domos bene reformatas, ne filii a matre degenerare possint. Porro Cartusiam non revertatur nisi sedatis his tumultibus aut securitate suadente. Dixi in principio precedentis paginæ pacem illis terris brevi fuisse redditam.

(Ms. fol. 287).

D. Lambertus Rosselaer institutus Prior domus Capellæ in Germania non sine opinione sanctitatis moritur.

Priori domus Capellæ fit misericordia propter bonum ad quod vocatur in domo Leodii et præficimus in Priorem dictæ domus D. Lambertum a Rosegem (alias Rosselaer) Subvicarium Monialium Brugis, professum dictæ domus. Sed tunc temporis Vicarius agebat in domo Tucghelhausen, sed non resedit, quia antequam chartam Capituli reciperet pie in oratorio suo defunctus inventus est. Sicut fuerat vivens orationi addictissimus, et Visitator provinciæ Alemaniæ scripsit Visitatori hujus provinciæ, quod talis et tantus vir catalogo Sanctorum merito deberet inscribi. Fuit magister et institutor moderni Vicarii D. Rober.... eumque virum sanctum vocat fuitque domus suæ procurator.

D. Adrianus Dorpius professus domus Capellæ ex domo Erfordiæ (ubi ob tumultus Belgicos habitabat) a Visitatoribus evocatus, institutus est Rector domus suæ professionis.

Priori domus Leodii ad suam instantiam fit misericordia, qui erat D. Gerardus Hoens professus ejusdem domus, insciis Visitatoribus, atque per ipsos carta remissa est ad Cartusiam ut restitueretur Procurator (sicut ante electionem factam de ipso anno 1562 erat) quia optime eo functus fuerat

officio. Et præficimus in Priorem dictæ domus D. Judocum (Morum, qui fuerat ante ingressum Ordinis decanus Bergensis ad Zomam et erat vir doctus et senex) propterea a Prioratu domus Capellæ absolutum, quem hortamur in Domino ut spiritualem statum dictæ domus reformare studeat. Sequitur etiam: Et Prior absolutus exerceat officium procuratoris ad Ordinis voluntatem, et D. Judocus attulit ipsemet cartam ipso festo S. Gerardi, hoc est 3 Octobris. Unde miror tam diu suppressam fuisse cartam, aut executionem ordinationis ejusdem prolatam, nisi quia denuo remissa erat ad cartusiam, ut jam dictum est.

Hæretici Bruxellenses astu Nivellam recipiunt Domino de Glymes qui ei præerat in vincula conjecto. Ninova quoque Flandriæ exiguum oppidum per Lamoium occupatur in qua bini fratres Egmontii reperti Bruxellas mittuntur.

Domus Capellæ B. Mariæ prope Angiam comburitur.

Dominica infra octavas Visitationis Beatæ semper Virginis Mariæ fuit exustum monasterium Capellæ prope Angiam ab hæreticis qui præsidium habebat in Ninive; fuerunt autem exusta ecclesia, sacristia, Capitulum, sacellum S. Crucis, et pars parvi claustri, porta anterior, camera mulierum et stabula equorum, item secunda porta cum domo quam Abbatiam vocabant, tres cellæ laicorum cum porta pomarii et cella procuratoris. Eodem die fuit etiam exusta colonia dicti monasterii cum molendino ter Schibbeke et, aliquanto tempore post, colonia in Ezekberghe.

Campensi tumultus et iconoclastia.

Campis Transisulaniæ urbe, cives in adversas factiones propensi inter se dissidebant. At catholicis potiores partes obti-

natibus seditio compressa est sub finem superioris anni. Donec Orangius nova præsidia honesto satellitii sui titulo intulit et catholicæ religionis publicum usum extinxit. Hinc clerus emisus Et rursus tristi spoliantur templa rapina, quod factum puto verno tempore.

De qua iconoclastia sic scribit D. Theodoricus Petreius Campensis in catalogo hæreticorum: Ita nos quæ anno octogesimo in præcipuis Transisulaniæ urbibus ab iisdem geri vidimus: non possumus non referre. Tunc enim Campis primarium divo Nicolao dedicatum templum, statuis, crucibus, ac imaginibus spoliatum est eæque vel fractæ vel flammis (novem enim vel decem ingentes eum in usum excitatos rogos in ipsa ecclesia cernere licebat) exustæ: nec aliis interim parcitum. Nam et Franciscanorum ibidem sacrum domicilium violenter invasum; aræ destructæ, sacra passim profanata, ac major illa crux quæ ad chori ingressum sub fornice conspicua omnibus erat, soluta, et funibus constricta in præterfluentem insulam plateatim pertracta. Svollani quoque Campensium nostrorum imitati iconoclastiam, haud segnius ea in parte egerunt: quando in festo S. Viti Martyris, quod est 17 Calendas Julii, templum isthic D. Michaeli archangelo sacrum profanarunt, altaria omnia subverterunt, ædiculam Venerabilis Sacramenti aureorum aliquot millibus erectam dejecerunt ac comminuerunt, ingenti sane catholicorum cum dolore, quos eo isto die magnam quoque rerum suarum jacturam fecisse constat. Seditione enim

a Calvinistis ex inopinato excitata a Campensibus illico ac Daventriensibus subsidium petiere. Campensibus porro non impune res cecidit. Nam dum civium nonnulli rerum novarum avidi; opitulatum Swollam contenderent, in itinere a Mastenbroecanis rusticis, in ultionem paulo ante exercitæ in imagines Christi ac Sanctorum nequitiæ excepti sunt: horrendum enim in modum eos interfecerant, maxillis illorum cultris escariis crucis imagines insculpentes ac cadavera in Isulam fluvium, ut Campos devolverentur, prout oculis ipse nunc meis conspexi; conjicientes prorsus ut caro illis steterit tam imaginum sacrarum deflagratio, quam celeberrimæ istis propemodum in locis, in quo carnificinam hanc rustici exercuerunt olim constructæ et ab ipsis anno 1580 destructæ. Campensis cartusiæ demolitio.

Cartusiæ Campensis demolitio et Trajectensis.

Hoc quoque anno 17 Maii vendidit Magistratus Trajectensis monasterium nostrum 13 millibus Carolinis et quingentis, nostrique spoliati sunt omnibus utensilibus quæ ibidem remanserant.

Ultimus ibidem sepultus fuit D. Jacobus de Gouda Vicarius dictæ domus et quondam sacrista et olim procurator domus Campensis. 9 Martii.

Mechlinia hoc quoque tempore occupatur et deripitur ab hæreticis, et tunc amisimus omnes calices et reliquam suppellectilem argenteam quæ asservabatur in domo parentum D. Cooman.

Farnesius cum expedita legione Hannoniæ oppidum mortaignum adhuc rebello expugnat, dein fanum S. Amandi in

fidem regis accipit ac Tornacum Nerviorum sedem movens rebellium agros populatur.

Liberat virgo Hallas ab Oliverii Templii aggressione in julio. (Vide Lypsium cap 7.)

Augustæ Taurinorum Emanuel Philibertus Sabaudiæ et Pedemontii Dux ex hac vita discessit ultima Augusti. Princeps pietate, justitia, prudentia summus.

Octobris quoque 27 moritur Anna Maximiliani Imperatoris filia, regina Hispaniarum.

D. Nicolaus Coen professus et sacrista hujus domus moritur.

Mensis Novembris 21 obiit (peste ni fallor) Bethuniæ D. Nicolaus Coen professus et sacrista hujus domus propter rabiem haereticorum exul hospes in domo Gomay. Fuit vir simplex et rectus atque devotus ut colligimus ex piis libris qui fuerunt illi in usu, descripserat in uno libello omnes hymnos Lanspergii quem penes me nunc habeo.

Nostri religiosi Bruxellis expulsi.

17 Novembris fuerunt confratres nostri civitate hac expulsi seminudi et curru ducti per tubicinem usque Hallas, et omnia mobilia et suppellectilia fuerunt publice in foro vendita, remanentibus duobus sacerdotibus Guilielmo de Castro et Judoco Abs, qui per chartam hujus anni jussi fuerant se conferre ad provinciam Rheni et fratre Nicolao Donato.

Sic autem contigisse ab ore P. Joannis Broeyeri audivi: cum enim religiosi qui Bruxellis remanserant multa debita contraherent ipse suggessit P. Priori Christiano, ut eos amplius non toleraret sed inde revocaret, quod cum fecisset et ad eos litteras destinasset quibus significabat ut D. Martinus Moors, D. Guilielmus de Castro, D. Judocus Abs secundum decretum

Capituli generalis se conferrent ad provinciam Rheni, ceteri ad se venirent, D. Guilielmus qui se gerebat pro Vicario litteras ostendit Magistratui hæretico, ut ostenderet omnes quamvis vestem mutassent animo esse religiosos, atque in eos superiores jurisdictionem exercere, non quod illi curæ esset ut sui obedirent, sed ut ipsis absentibus pro libitu suo viveret, miseri qui pro pastore proditorem haberent, feliciores si suo Priori adhæsissent.

D. Petrus Bets laudatur.

21 Novembris Fuerunt omnes Valencenis reconciliati a D. Priore Christiano, credo ego pro majori cautela, nam inter eos erat D. Petrus Bets devotissimus religiosus quem et laudabiliter in Ordine vixisse carta Capituli generalis testatur, qui non cessavit divina celebrare tum apud Dominicanos, tum in sancta Catharina, atque in animum inducere non possum hæc frequentasse sacramenta nisi cum bona conscientia, neque habitum deposuit, nisi cum ad id minis adactus fuisset ejus qui in fascibus agebat apud hæreticos, fœmoralia ergo curavit sibi fieri, quæ hactenus toto vitæ suæ spatio non gestaverat, ab ineunte enim ætate bonus infans fuerat Lovanii et semper toga talari indutus fuerat, vero inquam bonus infans et tantæ innocentiæ ac simplicitatis ut se nudum sartori exhiberet.

Vis orationibus ejusdem.

Et scimus teste Evangelio quia peccatores Deus non audit, sed si quis Dei cultor est et voluntatem ejus facit, hunc exaudit. (Joannis)

Hunc autem exauditum fuisse scripsit ad me D. Vincentius Knibbe comprofessus noster cum primo institutus esset Procurator Cartusiæ Brugensis. Sic autem ait: Temporibus istis

quibus hæresis ordinibus ordinem laxaverat adeo ut nostris etiam sine peccato extra monasterii cæpta liber exitus pateret contigit cælum claudi, ut vix ros aut pluvia veluti Heliæ temporibus decideret, quapropter terra nullo imbre irrigata fructus et olera denegabat, et cum ubique maxime in monasterio S. Elisabeth eorum penuriam patiebantur eo quod in monte constitutum sit. Istis igitur temporibus vir quidam Cartusianus (quem nostri D. Petrum autumant) provectæ ætatis pius, inquiebant, et sanctus ad prædictum monasterium perrexit, quem religiosæ conspicientes sese ad ejus pedes devolvere, ab illo solatium et olera postulantes, quibus ille compatiens et fidem approbans omnes cubiculum quod intraverat excedere jussit in cujus secreto solus ad Deum preces fudit, ne frustra, nam protinus cælum est nubibus, deinde pluviam dedit, denique terra irrigata solitos fructus et olera simile Helias suis precibus impetravit, ac magna apud omnes propterea in veneratione fuit. Laudemus igitur et nos viros gloriosos Patres nostros in generationibus suis. Ita mihi a Monialibus cognatis meis prædicti monasterii relatum est, cum scilicet primo cella exiret promotus ad officia et eas ex officio visitaret. Unde patet quantum valeat, ut ait divus Jacobus, oratio justi assidua.

Nicolaus Donatus ab Ordine ejicitur.

Tantum autem Nicolaus Donatus sequenti carta Capituli declaratur ab Ordine alienus, et sine spe reconciliationis omnique beneficio Ordinis privatus, quia manebat Bruxellis cum hæreticis contra voluntatem Superiorum; qui postea non diu supervixit.

Curiale templum S. Bartholmei Gerardi monte creditur Maximiliani Cæsaris ævo initium accepisse et nomen a sacris reliquiis Apostoli Bartholomei, quas anno 1515, 16 Julii, Gisleno Van Yedegem accepit a Michaele Cartusiæ ten Bossche in Lierda S. Martini Priore ad preces Danielis Van Bochoute Domini de Boelane et Joannis de Costene pastoris ut ex senatus Archivis decerptum hoc diploma docet:

Nos scabini oppidi Gerardi montis notum facimus omnibus has inspecturis nos ad instantiam nobilis, prudentis et discreti Domini D. Danielis Van Bouchout Domini territorii Boelariensis, etc., itemque Domini Joannis Costeri curati parochiæ Gerardi montis præfati; (qui a nobis scabinis tanquam ædilibus primariæ parochialis ecclesiæ S. Bartholomæi in prædicto oppido Gerardi montis sitæ postulaverunt ut Venerabili Patri in Christo Michaeli Priori Cartusiæ Sylvæ in Lierda S. Martini supplicaremus) nos ergo supplicasse testamur dicto Patri et ejus Conventui pro certis quibusdam Reliquiis, quæ apud eos a multis retro annis quieverunt, S. Bartholomæi videlicet Patroni nostri, in cujus præcipue honorem ecclesia nostra consecrata est. Quas ab eis eo fine petiimus, ut eas in præfata parochiali reponeremus et in honore multo custodiremus, earumque cultum quantum in nobis esset augeremus. Itaque D. Prior et Conventus ejus nostris precibus inclinati libenter et non gravato nobis eas in manus tradiderunt, quibus pro accepto tanto munere nunquam condignas gratias reddiderimus. In testi-

monium autem grati animi nos prædicti scabini Guilielmus Van Tedegem, Joannes Van Dael, Joannes Claus, Joannes Novel, Julianus Husselinus, Judocus Molanus et Joannes de Kuyberant præsentes has litteras sigillari jussimus sigillo scabinatus nostri appenso. Datum anno 1515, 10 Julii.

Has autem Reliquias S. Bartholomæi in curiali templo Gerardi-montensi repositas Deus hoc anno 1580 insigni illustravit miraculo, octiduo a festo S. Michaelis in festo scilicet S. Brunonis a D. Michaele Priore Cartusiæ Sylvæ, ut prædictum est, dono datas.

Limontio Scotiæ portu pacato mari navi solvente viris centum variisque mercimoniis onerata Neapoli appropinquante ut Caletum appellaret orta noctu est tempestas tam horrenda, ut desperata incolumitate omnes animis jam deficerent. Inerat nam juvenis mercator patria Destinganus Adrianus de Clerck alias Moraels Jacobi filius insigni in Deum divumque Bartholomæum pietate, qui socios hortatus, ut Dei Sanctique Bartholomæi Gerardimontensis opem implorarent, in ejus honorem Orationem Dominicam Angelicamque Salutationem recitantes periculo citra dubium eximendos esse. Hoc facto remittente se vi tempestatis vita fortunæque omnes fuere singulis servatæ.

Orangius Distheminum Arschotum et Sichem occupat.

Odenzeel et Nivellam regii vice versa capiunt.

Ad finem mensis Decembris obiit Gerardus a Groesbeck episcopus Leodiensis et Cardinalis, postquam huic Eburonum

ecclesiæ 26 annos maxima cum laude præfuisset. Princeps prudentissimus et magnus catholicæ religionis assertor, in cujus locum Ernestus Alberti Boiorum Ducis filius suffectus est.

Circa hæc tempora provinciæ Franciæ orbatur utroque suo Visitatore D. Simone Regnoult. Et D. Joanne Bellii.

22 Augusti obiit D. Simon Regnoult professus et Prior domus Fontis B. Mariæ et olim Prior domorum Bellilarici et Divionis Visitator provinciæ Franciæ. De quo egimus supra anno 1567 et habuit plenum Monachatum.

Anno 1581, Martii 6, secutus est suum collegam et comprofessum V. P. D. Joannes de Bellii professus domus Fontis B. Mariæ primus Prior Nostræ Dominæ Bonæ Spei prope Gallionem et olim Prior Montis Dei ac Convisitator provinciæ, qui sicut in vita fuerunt conjunctissimi, ita et in morte non sunt divisi. Hi fuere duo viri virtutum, in quorum vita nihil nebulosum, nihil tetricum aut dissonum in moribus, quod æstimationem aut opinionem integritatis eorum refellerit; verum et alterius salubris universis et alterius stilus multis utilis fuit: consilium semper temperatum denique utriusque vita omnis gravis et honesta, et ut utar verbo D. Ambrosii sententia decora, quorum memoria et mors apud Deum et homines in benedictione.

Quibus parentibus ortus.

Joannes Billius nobilissimis et clarissimis parentibus Ludovico Billio et Maria Brichantea natus est. Pater Corvillæus a paterno et insigni pago Corvillæo et postea a nobili sua Prunæa domo et vico ad Cornutum sito Prunæus nuncupatus est ibi proregis officio fungebatur.

Abbas quondam S. Michaelis in Eremo.

Successorem instituit fratrem suum Jacobum ob virtutes et doctrinam.

Secundum hunc calculum Joannes Billius circa annum 1560 venit ad Ordinem in eoque vixit 20 circiter annos.

Reverendus et pientissimus ejus filius hic Joannes Billius institutus fuit Abbas S. Michaelis in Eremo et B. Mariæ in regiensi insula. Cumque de Abbatiis his deque amplo et nobili patrimonio (quippe qui fratrum natu erat maximus) et de ipso relinquendo sæculo deque novo vitæ genere instituendo et deligendo nempe Cartusiano (ut via arctiore quidem, sed etiam ad vitam cœlestem compendiosiore) meditabatur, vehementer cupiebat in suum locum Jacobum fratrem (qui natus fuit Guisiæ 1535) sufficere ac sibi successorem relinquere, non tam ratione fraternæ necessitudinis, aut carnis et sanguinis (quæ jam illi viluerant), quam illius singularis pietatis et eruditionis, quæ in ipso omnibus affulgebat, concepta de eo velut de segete in herbis spe (haud sane inani) eum tantum aliquando fore, qui Dei Ecclesiam magnopere juvaret et exornaret. Sed vix adduci potuit adolescens nondum annos natus quinque et viginti, ut hæc sacerdotia susciperet, sua contentus Ferrariensi Abbatiuncula suoque Prioratu Cossinsiaco, quod existimaret his oneribus sustinendis impares se habere humeros, ipsosque amplos proventus sæpius esse impedimento litterarum studiis (quorum solo desiderio tenebatur) quam adjumento. Verum precibus fratris et amicorum victus ea suscepit, non sine frequenti postea tædio ac mœrore. Ita autem in ipsis se gessit atque in omni pietatis genere excelluit ut non modo cœnobitis suis, sed et omnibus vicinis suis, illucque adventantibus velut juvenis alter Daniel admirationi et exemplo esset; at vero

paulo post Abbatia S. Michaelis a rebellibus Rupellanis demolita et combusta fuit. Ipse autem Græcæ ac sacræ linguæ fidelissimus interpres multa tenebris eruit et latino sermone illustravit ac famosus Gregorii Nazianzeni interpres evasit. Erat autem

Joannes Billii frater Jacobi Abbatis S. Michaelis viri doctissimi.

Jacobo huic viro eximio noster Joannes tunc Prior novæ Cartusiæ Gallionensis carissimus et desideratissimus cum propter naturæ et magnæ necessitudinis quæ illis ab infantia vinculum tum propter singularem animi ejus candorem et summam vitæ integritatem, brevique eum morte subsecutus est hoc eodem anno ipso die Nativitatis Christi, 25 Decembris.

Noster quoque Joannes litteris deditus fuit et opuscula pleraque gallice edidit translata e latino, ut videre est in Biblioth. Cartus.

D. Arnoldus Bomelius professus et Rector domus Campensis moritur.

Habetur in carta hujus anni 1581 D. Arnoldus Bomelius professus et Rector domus Campensis an sit hic postremus sepultus in dicta cartusia de quo agit ~~Miræus~~ in Originibus Cartusiarum, dubium est quamvis nomen concordet sed circumstantiæ temporis vix admittunt, cum superiori anno destructam fuisse Cartusiam verno tempore dixerimus atque a fine anni 1579 fere tumultuatum fuisse ac nisi per hanc cartam constituitur Rector ejusdem domus D. Petrus professus et Procurator domus Lovanii. Unde apparet alterum non diu defunctum fuisse.

Duo jubilarii professi domus S. Audomari D. Franciscus Stoviser [Slovise] et D. Judocus Robun qui 30 annis ~~laudabiliter~~ vixerunt in Ordine atque sacristæ et Procuratoris functi officiis.

Duo Conversi domus Caturci ab hæreticis occisi.

Fr. Antonius de Almagre Conv., vixit in Ordine 88 an.

Fratres Joannes et Bertrandus Conversi professi domus Caturci ab hæreticis occisi.

Frater Antonius de Almagre Conversus professus domus de Covis qui 88 annis laudabiliter vixit in Ordine.

Nicolaus Flammare præbendarius domus Vallis Dei, qui multa bona fecit dictæ domui.

V. D. Jordanus Casa archidiaconus Canbien. benefactor domus Castrensis.

V. D. Joannes Almacque pastor, Acrimensis, benefactor domus Sylvæ S. Martini.

Marchetus famulus R. P. D. Petri de Sarde qui ei 24 annis inservivit fideliter.

Monachi 58, Conversi 24, Moniales 4, Donati 20; personæ 106.

Rectori domus Capellæ non fit misericordia, quem hortamur in Domino restaurationi domus, cum opportunum fuerit sedulo invigilet.

Priori domus Monachorum (D. Andreæ Loodt) non fit misericordia et declaramus quod deinceps volumus haberi pro professo domus, ita quod gaudeat beneficiis spiritualibus in domibus associatis.

Priori domus Leodii non fit misericordia, quem hortamur ut injunctum sibi onus patienter ferat et quia domus gravatur pluralitate personarum, D. Lambertus professus domus Monachorum ibidem hospes vadat ad domum Vallis S. Georgii Pro. Franciæ et D. Michael professus domus Lyræ vadat ad domum Astheim et ibidem exerceat officium Vicarii.

Capitulum bene sperare hos provinciales jubet.

Priori domus Lovanii non fit misericordia, quem hortamur in Domino cum suis fratribus ut in penuria et paupertate qua premuntur pro Christi amore patientes esse velint sperantes prope diem his calamitatibus finem dari.

Ordinationes

Ordinationem anno præterito factam, quæ incipit Quia multi nostra tempestate in dedecus et perniciem totius Ordinis multa moliuntur et confirmamus. Inolevit quædam consuetudo in domibus Ordinis quibusdam, ut antiquioribus vel aliis qui intersunt redditioni rationum sive computorum dentur pecuniæ, quam consuetudinem vel potius corruptelam sacræ Synodi Tridentinæ decretis, ut nostræ professioni adversam omnino reprobantes, prohibemus Prioribus et aliis officialibus universis Ordinis nostri ne ullas dent monachis pecunias sub pœna absolutionis, cui etiam subjaceat Prior vel præsidens si id fieri permiserit; monachos vero accipientes quocumque robore vel prætextu carceris pœna condemnamus præcipientes Visitatoribus ut in eos severe animadvertant.

Nova Statutorum collectio quæ anno 1571 Capitulo proposita fuit et anno 1579 accepta et secundo confirmata et nunc tertio confirmatur ac proclo committi mandatur.

Novam Statutorum collectionem anno 1579 per sex Venerabiles Priores Ordinis et quatuor monachos omnes zelum Ordinis habentes, autoritate Capituli generalis ejusdem anni, quam diligenter revisam et examinatam atque cum eorum judicio et conventus Cartusiæ consensu a VV. Patribus Diffinitoribus ejusdem Capituli approbatam et pro secundo Capitulo acceptatam tanquam vim Statutorum habentem, atque sequenti anno (in quo confirmari non potuit propterea

quod Capitulum generale Cambriaci absente Conventu Cartusiæ celebratum est) jussam ad mundum transcribi ex nunc cum consensu Patrum Cartusiæ nobis per scriptum exhibito pro tertio Capitulo generali acceptamus, et Statutorum vim habere declaramus. Et quia in ejus ad mundum transcriptione quædam addita et immutata sunt. Volumus ut quæcumque alicujus momenti addita et immutata fuere expungantur per Patres ad id committendos a R. Patre, quatenus eadem nova collectio quæ anno 1579 est acceptata pro secundo Capitulo et nunc pro tertio Capitulo acceptatur integra illibata subtractis prædictis permaneant, et sic prælo committatur, cumque prælo commissa fuerit et Ordini promulgata declaramus statuta antehac impressa vim obligatoriam amplius non habitura, volumus tamen eadem diligenter asservari propter Patrum reverentiam.....

Breda a regiis capitur mense Maiio.

Hollandi Philippum Hispaniarum regem ejurant.

Julii 29 Hagæ Comitis in Hollandia instante Auriaco Philippus Hispaniarum rex a subditis suis ejurandus ac ejiciendus decernitur præscripta certa formula, quod non ferens archidux Matthias oculos aperiens Belgium deserit.

Franciscus Valecius Alenconii Dux ab ordinibus evocatur.

Moritur 19 Octobris B. Ludovicus Bertrandus Ordinis Dominicani religiosus. Eum Paulus V Pont. Max. 25 Octobris anno 1610 in Beatorum catalogum retulit. De hoc Beato egimus circa annum 1510.

Cornacum receptum. Novembris 30 Cornacum Parmensi Duci deditur.

11 Decembris obiit subita morte V. P. D. Judocus Morus Prior domus Leodii professus et alias Prior domus Capellæ de quo supra egimus: in ejus locum electus est D. Joannes Franck professus ipsius domus Leodiensis vir pietate insignis qui 16 annis officium sacristæ exercuerat, præfuit Prior usque ad diem obitus qui contigit in principio anni 1584.

Hoc anno 1581 unio Abbatiæ Calesiensis jam a duobus sæculis facta Cartusiæ nunc adhuc per Gregorium XIII confirmatur et anno 1584 per episcopum Grat. et regem Franciæ (vide origines domorum).

Alençonius Dux Brabantiæ scenice inauguratur Antuerpiæ.

Anno 1582 Alençonius Andium Dux Henrici III Francorum regis frater in Flandriam ab ordinibus Belgicis evocatus gubernator vindexque Belgii magnifico ac superbo triumpho Antuerpiæ mense Februario exceptus renuntiatur, togaque longa ex holoserico purpureo camillinis pellibus sarta pileus item ducalis proferuntur: dumque togam Auriacus ei induit comprecatur ut felix fausta, beneque fortunata esset subridendo adjiciens pallium hoc ducale quod sumis arcta tibi fibula nectam ne quis illud detrahere possit, mox pileum imponit capiti, eumque primus Ducem Brabantiæ salutat.

Galli Belgici externum militem repetunt.

Galli Belgici animo advertentes suis se viribus contra Francos protegere et tueri non posse regi catholico Parmensique supplicant ut Hispanos, Burgundos aliosque exteros revocent, oblatis ad id subsidiis non contemnendis, quæ res non parum Auriaci et ordinum animos depressit.

Grangius Sclopeto sauciatur

Antuerpienses catholicis templum etiam Alençonio intercedente negant. 18 Martii Joan. Jauregius Cantaber inductus heri sui monitis et promissis in Grangii faciem sclopetum dirigit ac utramque maxillam uno ictu transverberat et dum adolescens manu sanguinolenta (præ nimio enim injecto pulvere crepans sclopetus pellicem illi abripuerat) pugionem evaginatum in cor adigere conatur ab adstante satellite bipenni transfoditur. Carola Borbonia (quondam Abbatissa) mariti immodico amore flagrans ejus nunc vulnere percussa morbo corripitur quo paulo post extinguitur.

Et Carola ejus uxor moritur.

Regiorum victoria.

Interea Verdusius Frisicæ legionis ductor insignem prope Keppellum Geldriæ arcem de Anglis militibus, quos in subsidium ordinum regina submiserat victoriam reportavit.

Lensium Farnesius recuperat.

Margareta Austriaca Farnesii parens Namurcum servat.

Alençoniani Namurco insidiantur, at Margareta Farnesii parens quæ paucis ante mensibus in Belgium redierat ut filii sui conatibus etiam spectatrix adesset, insidias cognoscit tympanoque pulsato opidanos in arma concitat, qui egressi profugum hostem cædant.

Farnesius mense Aprili cum exercitu in Flandriam movit et Aldernadam obsedit, quam tandem Nonis Julii occupavit.

Interea Alensoniani Alostum insidiarum beneficio intercipiunt sicut regii arcem Gaesbekanam.

Nova Statutorum collectio prælo commissa et recepta fuit per Patres nostri Ordinis qui Capitulo interfuere, in quorum collectione et editione desudatum fuit fere 12 annis, unde

apparet quam mature nostri Superiores in eo negotio processerint, et quanti ponderis apud nos esse debeat, nihil novi aut vix quidquam nihil alieni ex novorum aut reformatorum institutis, sed quod antea statutum vel ordinatum per diversa Capitula vel per Concilia Ecclesiæ generalia definitum continet, cum tali autem gratiarum actione dictam novam collectionem susceperant Patres nostri.

Novam Statutorum collectionem prælo datam cum gratiarum actione Deo Cpt. Max. reddita Patres Ordinis recipiunt.

Ordinationem anno superiori factam, quæ incipit Novam Statutorum collectionem anno 1579 per sex Venerabiles Patres, etc., confirmamus. Et juxta eamdem ordinationem prælo commissam ipsam Statutorum novam collectionem obviis ulnis amplectantes utpote diu desideratam omnes tanquam de manu Domini acceptamus, a quo omne bonum et donum perfectum descendit: quam nobis præsentibus in præsentia omnium Patrum Priorum, qui ad Capitulum generale ascenderunt assistente simul et Conventu Cartusiæ legendam distincte ac intelligibiliter curavimus, lectamque cum nullus contradiceret unanimi consensu et grato applausu suscepimus: mandantes ut singulæ totius Ordinis Domus, quamprimum ipsa Statuta habeant, et habita prædicto modo legant toto præsente Conventu, et pro gratiarum actione Missam de ter sanctissima Trinitate conventualem solemniter celebrent, prout factum est in Cartusia toto assistente Capitulo. Injungentes etiam districte et quatenus opus fuerit in virtute sanctæ obedientiæ præcipientes omnibus et singulis Visitatoribus atque Prioribus et sub pœna absolutionis ab ipsorum

Apte justinianus legislatoribus continuam legislationis occasionem emergentium causarum dat varietas. Et alter: Nulla juris sanctio quantumque perpenso digesta consilio ad humanæ naturæ varietatem et machinationes ejus inopinabiles sufficit.

officiis in hoc incumbant ut in eisdem Statutis contenta statim mandentur tam a se quam a sibi subditis executioni non obstante quacumque consuetudine quantumvis inveterata.

Ordinatio de libris quibus divinum persolvimus officium corrigendis et imprimendis.

Absoluto Statutorum negotio R. Pater adjecit animum ad emendationem et impressionem Missalium, Breviariorum et aliorum librorum per quos persolvimus divinum officium. Hinc ordinatio hæc a Capitulo emanavit:

Cum omnes nostri Ordinis libri quibus divinum officium persolvimus ex statuto emendandi sunt ad tenorem qui in correctis Cartusiæ libris habentur: et constet ex Concilio Tridentino sacros libros habendos esse quam emendatissimos, committimus R. Patri Cartusiæ negotium recognoscendi libros omnes quibus in eodem utimur officio: eum in Domino hortantes atque rogantes ut tam pium laborem in se quantum negotia Ordinis permiserint suscipiat, vel alicuibus ex Patribus Cartusiæ sive Ordinis committat, quos magis idoneos et aptos, ad id munus præstandum judicaverit, ut si quæ in Breviariis atque Missalibus nostris corrigenda videantur statim atque ipsa Breviaria atque Missalia denuo typis mandabuntur sine quibuscumque prodeant: eidem R. Patri nostro Cartusiæ autoritatem Capituli generalis concedentes ad corrigendum et quatenus opus fuerit addendum seu demendum aut quovis modo immutandum, quæ corrigenda, addenda, demenda seu aliter immutanda videbuntur, nec non lectiones ordinandum et terminandum. Mandantes interim Prioribus, Rectoribus et Vicariis Monialium ut errores, obscuritates et dubia si quæ in libris domorum suarum

habeantur in scriptis redigant adhibito peritorum patrum judicio, deinde ad eumdem R. Patrem quam diligentissime fieri possint mittant atque dirigant ut de illis judicetur.

Mutuo dandum absque fœnore.

Quandoquidem intelleximus quosdam a nonnullis nostrum fieri contractus parum Religiosos et turpis lucri potius quam pietatis gratia, districte prohibemus etiam sub pœna absolutionis ab officio ne quisquam hujusmodi contractus in posterum faciat, sed qui potens est et debet alteri mutuo dare, id juxta sacras litteras faciat nihil inde sperans, si qui vero antea aliter mutuaverint satisfaciant secundum conscientiæ regulas.

Extendimus paragraphum 28 Capituli Secundæ Partis de Apostatis et Criminosis post tertiam apostasiam non amplius requirendis ad quoscumque fugitivos, tertiæ fugæ quartam addentes Ideo declaramus N.N. (alterius provinciæ) non esse amplius personas Ordinis.

Fr. Joannes de doloribus clericus hujus domus Leodii in xenodochio mortuus est.

Circa hunc annum rediens ex Germania frater Joannes de doloribus clericus redditus et diaconus professus hujus domus ut sua libertate frueretur inter hæreticos Bruxellis quemadmodum aliqui præsumunt quod declinaret omnia loca Ordinis, extrema infirmitate correptus est Leodii atque in xenodochio ibidem defunctus est, paulo ante mortem tamen declaravit se esse personam Ordinis, et quoniam recognovit Ordinem, ab Ordine quoque agnitus et in carta hujus anni positus est. Secundum autem etymologiam cognominis sui multos dolores peperit matri, idest, domui professionis suæ: ignoscat illi Deus.

8 julii ad meliorem vitam transivit V.P. D. Ferdinan-

D. Ferdinandus Pontoia propugnator Ordinis in Hispania fato defungitur.

dus Pontoia professus et antiquior domus de Covis et olim Prior ejusdem ac domorum de Aniago et de Cavalla ac Visitator provinciæ Castellæ qui 66 annos laudabiliter vixit in Ordine; cujus memoria in benedictione est, quod fidem inconcussam communi Ordini servaverit, et pro tuenda ejus unione tanquam pro aris ac focis desertaverit. Puto hoc accidisse quando Cartusiani in Hispania favore ac interventu regis Philippi impetraverant licentiam a Pontifice comedendi carnes, quod forte pisces non tam commode habere poterant, quare Capitulum generale dictas Cartusias abs se alienare intendebat, hunc apparet paci et concordiæ studuisse ac subditas reddidisse. Miror certe nostros ad talem relaxationem aspirasse aut hujusmodi relaxationis fautores invenisse, cum in eodem regno et tempore B. Mater Teresa Ordinem Carmelitarum reformaverit atque usum carnium abjecerit; quæ hoc anno quoque in Domino obdormivit Albæ in Hispania quod oppidum est regni Castellæ Ducatus titulo nobile anno ætatis 68. Tumuli ejus hæc est inscriptio: Rigidis Carmeli Patrum restitutis regulis, plurimis virorum, feminarumque erectis claustris: multis veram virtutem docentibus libris editis futuri prescia, signis clara, cæleste sidus ad sidera advolavit B. virgo Teresa 4 Nonas Octobris 1592. Manet sub marmore non cinis sed madidum corpus, incorruptum, proprio, suavissimo odore, ostentum gloriæ.

Item B. Mater Teresa fundatrix Carmelitarum excalceatorum.

Alençonius Antuerpia solvens 17 julii Brugas Flandrorum venit, summaque cum pompa Comes Flandriæ inaugu-

Lira stratagemate a regiis recuperata.

ratur.

Scotorum et Anglorum validissimæ ordinum legiones ad Farnesium hac tempestate deficiunt, quod eis stipendia menstrua non darentur. Quin Lichfeldius Scotus præfectus Lirensis tradendæ urbis consilium inivit. Simulato namque se per obscuræ noctis caliginem hostium agros depopulari velle, egressus cum suis, ingentem armentorum, equorumque ac hominum catervam primo mane postridie Calendas Augusti ad ipsas portas adduxit, ingredi urbem festinus quod hostis tergo immineret. Qui in statione erant valvis apertis hostem quem suum ducem crediderant læti excipiunt. At hic signo dato adstantes confodere, regiisque qui titulo captivorum immissi cum præda fuerant, arma dolosa veste contecta eximere, et commilitones suos qui proximis campis latitaverant adsciscere. Et ita brevissimo spatio Lira situ exigua at munita, olim nobilium ac musarum area, nunc velut unica Martis sedes in sui regis potestatem redacta est.

Mense Augusto fanum S. Pauli ab Alençonianis captum incenditur.

D. Joannes Brunau antiquior hujus domus moritur.

Quo mense obiit D. Joannes Brunau peste correptus in Domo S. Audomari professus et antiquior hujus domus. Vixit circiter 50 annis in Ordine et satis modeste et laudabiliter, ut potui intelligere.

Calendarii emendatio.

Hoc anno Calendarii emendatio a Gregorio XIII Pontifice maximo instituta publicatur et dies decem eximuntur. Quo factum ut æquinoctia et solstitia ad eas sedes, quas

Concilii Niceni tempore tenuerunt iterum sint revocata.

Exemplum ne quis temere fines Cartusianorum contaminare præsumat.

Circa hunc annum duæ mulieres alia junior, senior altera, utraque ex vico oriunda cui nomen villula, situsque est in confinibus Cartusiæ majoris intrarunt terminos, et porro ascenderunt in montes Cartusiæ cum sacco ut furarentur nuces quas vocant avellanas, quæ et ibidem in magno crescunt numero. Cum igitur in arbores ascendissent, ecce subitus procellosus ventus assurgens a regione deserti cum nonnullis sive viris sive vanis aut phantasticis spiritibus albis, quorum nec pedes nec caput nec manus distingui poterant, qui eas tanto impetu invaserunt ut impossibile videretur eis evadere, tam districte certe cœperunt eas cædere ut nihil præsentius habuerint illæ quam sese sine scalis aut alis ex arboribus præcipitare, moxque citato gradu, conciso anhelitu coactæ sunt fuga quaquaversum sibi consulere, si quo modo forte possent hæc protentosa et ignota monstra evadere, sed quantumvis præcipitarent et fugam maturarent nihil profuit eis fuga quæsita salus, nam idem turbo adversari cœpit eis in faciem, ita ut quamvis maximis conatibus fugam suam promovere tentarent, et totis viribus quoque fugerent, nihil tamen profecerunt. Sed fustigationi crudelissimæ subjacuerunt, nec tamen unquam discernere potuerunt qui vel quales essent qui sic eas cæderent, quoadusque extra terminos cartusiæ se proripuerunt; ubi cum constitissent tunc demum disparuit

hæc visio. Ipsæ vero præ horrore in terram collapsæ semianimes jacuerunt, et senior quidem omni loquela destituta per tres aut quatuor dies vix tandem ad se rediit, junior vero de possessione mentis exierat, furensque et exiliens in obvios quosque intra paucos dies obiit in exemplum omnium et ad terrorem eorum præcipue, qui loca nostra temerare ausi sunt.

Sed ego a D. Maximiliano Plonnier (qui in Cartusia professionem emisit circa annum 1620) intellexi quondam mulieres nudas in limites Cartusiæ prorupisse se spiritus clamitantes sed famuli domus lapidibus et silicibus spiritus carnales abegisse nec postea apparuisse.

D. Joannes de Merica professus domus Bruxellensis bono fine vitam concludit.

28 Octobris vita defunctus est D. Joannes de Merica, natione Brabantus, patria Lovaniensis, professione vero Bruxellensis, Vicarius in Cartusia Rutilana, quæ in Lotharingiæ confinibus sita est, respexit quidem aliquando retro, ut ante dictum est, sed tamen bono fine quievit ac priora tempora male perdita resarcire conatus est. Scripsit enim catholicam enarrationem super Oratione Dominica, nec non de reductione ovis. Quin et P. Surii de probatis Sanctorum historiis tomos in compendium redigere aggressus morte est præventus, quam subiit pene dictando in sede oratorii sui, ni fallor.

Dux Albanus fato defungitur.

Ferdinandus Alvarus Toletanus Dux Albanus Belgicarum olim provinciarum gubernator, gloria bellica sub Carolo V Imperatore ejusque filio Philippo dux clarissimus

Dux Albanus appellare solebat scientiam ex libris haustam aquam cisternarum, experientiam vero constantem vivæ scaturiginis, ut verum est: qui gerit res auget industriam, qui contemplatur infirmat.

Lusitania domita, 12 Decembris die Olisippone moritur.

Maria Augusta venit in Hispaniam atque Olisipponem abit ubi rex frater rebus Lusitaniæ componendis erat distractus, adjuncto Augustæ filio Alberto cardinali.

Ninovia recuperatur. Mense Novembri Ninoviam Flandriæ quod novem Gallorum signa tuebantur primo assultu ad deditionem compellit, Confœderatis Hasletum Transisulaniæ oppidum intercipientibus et in cives templa, aras et Sanctorum icones enormi barbarie desevientibus ac postmodum Endoviam Campaniæ Brabantiæ oppidulum proditione occupantibus.

Petrus Beer Donatus hujus domus. Hoc anno obiit Leodii Petrus Beer Donatus et Coquinarius antiqui monasterii.

Alenconius Antuerpiam frustra tentat. Anno 1583 januarii 17, Galli sub vexillis Alenconii Ducis in Brabantiam Penetrantes, ipsum caput Antuerpiam exsertis viribus et astu ut impetunt excellenti civium virtute rejecti, cæsis eorum mille quingentis, ex nostris tribus supra octoginta (qui cæsorum numerus a plerisque observatus quod annum exprimeret 1583 ob eam cladem memorandum) turpiter vertere terga coguntur. Unde ad perpetuam memoriam in porta, qua sibi aditum in urbem hostis aperuerat scriptum

DeVs aVXILIVM sVI.

Alenconius Dunchercam, quod est Flandriæ oppidum maritimum se recepit.

Gebhardi Electoris Coloniensis lapsus.

Gebhardus Turchsesius archiepiscopus Coloniensis et Elector turpi amore Agnetis Joannis Georgii Comitis Mansfeldensis filiæ captus eam 4 Januarii die Bonnæ sibi copulat atque ad hæresim deficit.

Quapropter ipsi a Gregorio XIII Papa sacris et dignitate moto, Ernestus Alberti Bavariæ Ducis filius idemque episcopus Leodiensis a collegio metropolitano sufficitur; qui armata manu Coloniam tutatus provinciam totam paulatim subegit.

Item Hyperii Prioris Brugensis.

Quo fere tempore contigit lamentabilis casus Hypperii Prioris Cartusiæ Brugensis cujus funestum exemplum serviet fortasse futuris ætatibus et erit documento posteris ne quis deinceps audeat propriis nimium fidere viribus, dum lapsum ejus attendit, qui ut altissime ascendit, sic descendit quo profundius non potuit. Postquam Nadab et Abiu, qui ignem alienum obtulerant, occisi essent dixit Dominus Deus (Levit. 10): Sanctificabor in his qui appropinquant mihi, id est in sacerdotibus qui ad mea sacra accedunt ostendam me esse sanctum, ac proinde, et eos ministrantes mihi sanctos esse me velle declarabo puniendo profanos et sacrilegos. Quandoquidem igitur punitione et justitia æque ac clementia sanctificatur, id est sanctum se ostendit Deus, silentio prætereundum non est si quandoque Deus judicia eaque manifesta exerceat in desertores sacri Ordinis, ut per hæc aliis commendatur timor Dei, Lætabitur enim justus cum viderit

vindictam, manus suas lavabit in sanguine peccatoris; mundabit, inquam, opera sua, et bene operando fiet diligentior, dum cernet sanguinem, id est mortem ac supplicia impiorum.

D. Joannes Hyperius Prior domus Brugensis hoc turbulento tempore abiit retro Satanam; jam pridem Patribus Ordinis visus fuit animo propendere in saeculum, ideo anno 1577 palam per chartam Capituli admonitus fuit, nihilominus et anno 1578 rogatus ut Domini visitationem et domus destructionem patienter ferret, vinum et oleum objurgationis et consolationis Capitulum adhibuit. Sed quid? Curavimus Babylonem et non est curata, aliquantisper turbationem sustinuit et aliquanto zelo fidem et religionem tueri et propugnare visus est, sed tandem in fornace positus non vas solidum evasit, sed crepuit et cum sonitu quidem manifesti Dei judicii. Intellexit Monialem quamdam Gandavi retractare professionem, quam Deo fecerat, ob quam rem lites intenderat olim, et jam favore hæreticorum repagula omnia perfregerat, percepto hoc rumore, (quidni canis ad foetidum cadaveris odorem accurreret?) convasatis exuviis Cartusiæ suæ ac propemodum infinitis rebus contractis vel distractis perrexit Gandavum, ubi accersita ratione nuptiarum, quod forte diceret esse satius nubere quam uri, decrevit adsciscere sibi in uxorem virginem hanc velatam quod facile potuit cum legibus hæreticorum niteretur.

Sic vinum et mulieres apostatare faciunt homines, sed hunc solemniter admodum nec impune tamen. Itaque indicitur dies sponsalium, sed antequam contraherentur jussus est a ministro palam in primario templo Gandensi fidem catholicam et Romanam, monachismum et sacerdotium abnegare et abjurare, misero ad singula ministro Calvinistæ sectæ interroganti respondente. Quo facto sponsalia contracta sunt pronubante eodem ministro, ratum et consummatum est conjugium duorum. Sed ad hæc Deus surdus non fuit nec tantum sacrilegium tulit impune, nam subito Deus in eo sicut in Cain posuit signum vindictæ, tremorem corporis, mentis et vultus consternationem, quin et circulus quidam in fronte apparuisse dicitur. Nec hic stetit Dei vindicta, quæ quasi vir bellator venerat ad perdendum eum, nam cum interesset convivio accepit invisibiliter ictum in dorso cumque retro respiceret, et neminem videret, inquirebat a circumstantibus quis illum percussisset, nemo, inquiebant, nemo, sis hilaris sponse. Aliquid magis narrat Gerardus noster qui Brugis habitavit atque ex ore civium et religiosorum qui cum eo vixerunt sua hausit. Sic ait: Eodem ipso die nuptialis facis cum sederet in convivio cum amicissimis suis, ecce unus præ foribus nunquam antea, nec de nomine quidem notus jubet evocari sponsum. Ad quem egressus totus madidus a vino, nec satis sobria mente ausus est indignari quod festas epulas interrumperet, mox sciscitatus

quis esset vel unde vel quid dictum vellet; ego sum, inquit, qui te paratum esse jubeo in tertium diem ut te sistas tribunalibus Dei, cumque nec adhuc evigilaret ad hanc interminationem dicitur sublata virgula tetigisse illum in humeros (cum mingeret ad parietem ab eo digressus, prout ab altero intellexi,) et vindicem Deum Contestatus idem mandasse denuo inquiens quia post tres dies infelix morieris, et qua mente vixeris tu videris, dixit et e vestigio subitus ex oculis evanuit. Ille toto corpore contremiscens et calore in pallorem migrante pene deficiens regressus est ad suos, sicut qui trepidant et ad omnia fulmina pallent: ita ille pallens et mærens resedit, deinde quid haberet edicit: Satis feliciter mecum agitur, inquit, si vitæ meæ reliquias ad tres dies propagare possim, vixi, et quem dederat cursum natura, non peregi, et nunc magna mei sub terras ibit imago. Cum tantum animi consternationem in eo animadverteret Donatus, qui adhuc illi adherebat, inficiabatur multo melius illi fore si loco uxoris breviarium retineret, sed nec illius diu datum est amplexibus frui, nam ultra tertium diem vitam non protraxit. Horrendum est incidere in manus Dei viventis; felix quem faciunt aliena pericula cautum, et Christus in Evangelio ait: Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis. Nam hoc ad terrorem aliorum divina vindicta retulisse est, et ad maximam commendationem

Ordinis nostri prout illud interpretati sunt viri gravissimi pro concione, pro rostris in ipsa ultima quoque Germania. Nisi enim, aiebant, sacer ille Ordo ligaret potuit votifragus ille nova matrimonii vincula sibi injicere, sed cum Deo repentina morte contestante non licuerit certum et indubitatum fit quod indissolubilibus vinculis fuerit constrictus, ac per consequens quod valida sunt et rata vincula Ordinis istius. Hæc libentius et fusius retuli quod hoc tempore quidam apostata libello impresso abnegavit se esse monachum ut alii conentur retractare professionem quam Deo fecerunt.

La Ravoir

Hæc nihilominus tristia videbantur aliquibus, quod vir tantus, talis cedrus, et contra decorum Ordinis sui fecerit, sed absit dedecus ab Ordine, nec enim exemplum istud quemquam movere debet quasi deforme, nam sicuti quod lapides et ligna cadant et maxima quoque ædificia ruant non est novum: ita quod fragilis homo carne circumdatus labatur non debet videri usque adeo mirabile nec insolitum. Fiscus autem omnes thesauros quos attulerat sibi vindicavit.

Laudantur Moniales præ viris. Nam, ut ait S. Chrysost. Homil. in Matth. communis feminis et viris adversus diabolum pugna est sæpeque in hujusmodi acie fortius viris feminæ decertarunt ac trophæis insignibus claruerunt.

Sed gratulandum est vehementer, quod misero illo et luctuoso tempore non defuerint quæ lumine virtutis præferendæ viris publica confessione fidei consecrarunt, domum et ordinem suum virgines nostræ, quæ per omne tempus seditionum in eadem urbe inter hostes et hæreticos ordinem professæ sunt, ita ut quod per unum hominem perfidum et desertorem passus ordo fuerat suppleretur ab illis, quibus nihil admirabilius, nam feminæ decertarunt ac trophæis insignibus claruerunt. Atque ut alia taceam femina infirma in se majorem habet hostem, puta inconstantiam et petulantiam mentis æque ac carnis, quam vir: Victoria ergo feminæ nobilior est quam viri: Hinc illud Cant. 7: Quid videbis in Sulamite nisi choros castrorum? Castris similes sunt virginum congregationes, quia bellum cum hoste gerunt: choris, quia divinas laudes canunt, inquit Theod.

cum nutarent viri fortissimi vel omnes pene fusi fugatique essent, vel fugissent, sola domus ista constantissima perstitit in urbe hæretica, nihil aut patrum de divinis officiis remittens, nihil in illa tanta fugiendi licentia contra stabilitatis perpetuæ vota molita est. Sed in habitu suo per annos quatuor substiterunt in eadem domo, donec rediret, Domino imperante, tranquillitas nisi quod in principio Conventus in urbem refugus aliquandiu hospitatus est in Carmelo virginum, ubi statis horis duo Conventus alter alteri succedens divinum perpetuarunt officium. Sed cum nulla spes affulgeret mitioris ævi coempto loco idoneo ad habitandum in ipso centro civitatis ibi se stabilierunt. Quibus Ordo gratias egit et laudavit plurimum, largitusque non vulgaria beneficia post obitum, et in vita censuit eas perpetua anniversaria memoria dignas, eo quod confessionem fidei fecissent illo tempore quo viri negassent. Et vero si quis quid per id tempus omne passæ sint vera æstimatione velit prosequi, ponat ante oculos et fingat se videre convulsam clausuram, minaces voces, truces vultus, fulgentia arma discurrentium militum tota domo, et quod horribilius est, abditum senem et latitantem per annos quatuor in abscondito faciei Dei in Superioribus domus pavitantem et trementem ad singulos eorum incursus. Adde sacrarum Reliquiarum conculcationem, quas et nefandis manibus in subjectum flumen projecerunt. Frequentabatur domus a Prioribus civitatis et ab illis prorsus qui subverterunt Hyperium,

In Carmelo degerunt anno 1566 in principio tumultuum.

ut iisdem fraudibus has tentarent quibus illum deceperant. Vocabantur omnes et singulæ privatim et ex nomine, quærebatur deinde velletne nubere, et spem posteritatis augere, promittebatur dos et sponsalium honor ex publico ærario. Nec hactenus eorum pollicitatio processerat; sed addebant et aliud; confessario pollicebantur gradum militiæ vexilliferi dignitatem; quodque maxime detestabile fuit, ex aliis urbibus, et quidem ab iis evocabantur qui desertis Ecclesiæ castris veneri et ventri militabant. In tantum ut canonicus unus Antuerpia daret ad eam, quæ postrema omnium nuper obiit epistolam in hæc verba: Veni, veni, veni, ut quid sine te vivo, cum una domus et thalamus facile capiat duos, et supellex infinita te hæredem expectet, etc. Ad quæ omnia quælibet respondebat: Habeo virum, et poterat addere, quem cum accepero munda sum, et cum tetigero munda sum.

Tres Priorissæ Monialium obiere hoc anno.

Circa hunc annum obiit et illarum Priorissa S. Elizabeth. Sed et S. Perneta Chandieu Priorissa domus Saletarum. Nec non S. Elizabeth de Vinicourt Priorissa domus Monialium Gosnay quæ omnes habuerunt Missam de Domina. Quin et subpriorissa S. Lucia et sacristina S. Lamberta comitatæ sunt.

Officiales domus S. Audomari peste interierunt.

D. Matheus Tavernier, professus domus Tornaci, Prior S. Audomari; D. Philippus professus et Vicarius ejusdem domus, et D. Lautoy Procurator dictæ domus contagione e medio sublati sunt, quando et domus nostræ senior D. Joannes Bruneau eodem morbo tactus obiit.

Monachi 57, Conversi 18 inter quos F. Prothasius professus domus Papiæ qui 67 annos laudabiliter vixit in Ordine, Moniales 8, Donati 12.

Priori domus Hollandiæ non fit misericordia, mandamus Visitatoribus provinciæ ut saltem alter eorum accedat Lyram et Bredam (quæ oppida diximus reducta ad obsequium fidei et regis catholici) semel ad inquirendum de statu dictarum domorum, vel si fortasse ipsi aut neuter eorum accedere audeat ob viarum pericula, mittant saltem aliquem Priorem aut etiam Procuratorem, qui vices illorum suppleat, et ipsi Visitatores R. Patrem quamprimum fieri poterit curent informare ut super annum disponat de domibus prout viderit expedire. D. Martinus professus domus Lyræ hospes in domo Moguntiæ jubebatur reverti domum.

Priori domus Leodii non fit misericordia. Et quia domus nimium gravatur pluralitate personarum committimus Visitatoribus ut in proxima Visitatione possint aliquos mittere pro sublevamine dictæ domus ad Visitatorem provinciæ Rheni, qui illis providebit vel in sua provincia vel in vicinis provinciis.

Priori domus Trajecti non fit misericordia, et eidem consulimus ut cum monachis sibi relictis exeat de medio nationis pravæ, et conferat se ad Visitatorem provinciæ Rheni qui providebit ei in sua provincia vel in vicinis provinciis de domibus, usque ad nostra tamen tempora semper aliquis Prior cum paucis remansit, verum jam nullus su-

perest.

Ordinationes

Ordinationem superiore anno factam, quæ incipit Cum omnes Ordinis nostri libri quibus divinum persolvitur officium confirmamus: ratum habentes quidquid vigore ejusdem ordinationis aut authoritate ordinaria R. Pater Cartusiæ jam emendavit in libris Ecclesiæ, et aliis in Cartusia legi consuetis. Quia vero tanta est codicum tum impressorum tum manu scriptorum lectionum varietas, ut non facile sit ex uno fonte id est libris Cartusiæ in ceteras domos Ordinis rivos deducere purissimos, immensique laboris esset simul omnes varietates ad unum et idem Cartusiæ exemplar conferre, ~~visum fuit~~, visum fuit emendationem sacri textus bibliorum ad exemplar quod non ita diu a facultatis theologicæ Lovaniensis Doctoribus castigatum typis Plantini excussum omnium quæ ab antiquis temporibus hactenus in lucem prodierunt absolutissimum extat accuratissime tam in ratione orthographiæ, accentuum, distinctionum, quam etiam librorum ac capitum distributione acceptare quousque sancta Romana Ecclesia aliud perfectius ediderit. Mandantes et præcipientes omnibus et singulis Visitatoribus et Convisitatoribus provinciarum ut sacrorum bibliorum libros ad instar ejusdem emendationis curent et faciant in omnibus et singulis domibus suarum provinciarum corrigi ac emendari, prout jam factum est in alma Cartusia omnium matre et capite. Quod ut commodius possint

exequi mittimus ad singulas provincias singula biblia similis editionis, in quibus etiam terminationes lectionum mature ejusdem R. Patris judicio moderatæ sunt appositæ et adnotatæ ut in libris domorum omnium et singularum ita reformentur. Porro Prologi beatissimi Patris Hieronymi posthac non legantur.

Ordinationem quæ incipit: quandoquidem intelleximus a nonnullis nostrorum quosdam fieri contractus parum religiosos, etc., confirmamus.

Extensionem §28, c. 25 2æ partis de apostatis et criminosis post tertiam apostasiam non amplius requirendis nec in Ordinem recipiendis ad quoscumque fugitivos tertiæ fugæ quartam addentes confirmamus.

Juxta novam Statutorum collectionem omnes et singulæ domus provinciarum solvant expensas Visitatoris vel alterius Prioris ad Capitulum generale missi aut profecti intra tres menses post acceptam chartam sub pœna absolutionis.

Juxta 5 paragraphum c. 21 2æ Partis Statutorum Priores non deficiant providere hospitibus sicut professis necessaria indumenta aliqui Visitatores provideant expensis ipsorum Priorum.

Propter uniformitatem vestimentorum in Ordine servandam, auferantur cappæ albæ sive mantella ut vocantur fratribus Conversis, qui sint contenti indumentis in Statutis descriptis.

Priores non deficiant juxta art. 22, cap. 3 secundæ Partis Statutorum significare R. Patri quantam moram sui monachi

faciant quando exeunt ad ordines suscipiendos intra sequens generale Capitulum.

Cum ad monasticum maxime Cartusianum statum pertineat solitudini cellæ et silentii observationi intendere, nos curiositati quorumdam monachorum antiquiorum, qui sapientiam antiquorum minime æmulantur remedium congruum adhibere volentes, ordinamus ne monachi antiquiores nec alii se unquam ingerant negotiis externis et temporalibus domorum suarum, nisi a Priore vel Vicario requisiti aut vocati alioquin priventur colloquio et spatiamentis.

Alenconius Belgica emigrat.

Urbes a Farnesio receptæ.

. Junii, Alenconius Belgica emigrat nunquam postea rediturus: abs ejus discessu per Farnesium principem Belgicæ præfectum hæc oppida recepta sunt: Dunckerca, Neoportus, Furna, Dixmuda, Hustem, Axella, Alostum, Rupelmoda.

Martinus Rythovius primus episcopus Iprensis moritur.

Quia hic locus vacat, apponam memoriam Martini Rythovii, qui a pago sibi natali Rythoven in media Campania Brabantina sito more illius gentis cognominatus, Doctor theologus et Vicecancellarius Lovaniensis; ac postquam theologiam publice tum Lovanii tum etiam in universitate Dilingana in Suevia dudum docuisset ex decano ecclesiæ collegiatæ S. Petri Lovanii ipso sui patroni Martini festo die Ipris (episcopus) inauguratur anno 1562.

Eximiæ et solidæ suæ doctrinæ conjunctam habuit tantam vitæ integritatem, ut unus de primitivæ ecclesiæ episcopis videretur omnibus, ita temperans erat in victu, modestus in moribus, moderatus in affectibus, tam prudens et constans in adversitate

quam in prosperitate formatus ad illud Socraticum: Ad utrumque fortunæ vultum vultu non nisi uno.

Erga pauperes liberalissimus, in officio diligentissimus et zelator animarum maximus. Cumque his omnibus virtutibus vere magnis, et quæ verum episcopum decent, eique necessariæ sunt, opulentissime esset exornatus, nunquam tamen sibi persuadere potuit se tanto oneri parem esse; quare non semel consilium iniit, et firmiter pene concluserat, se eadem sarcina exonerare atque solitariam Cartusianorum vitam arripere, etc.

Hic tum infectos per totam diœcesim, grassante tum crudeliter pestifera contagione ipsemet intrepide visitat, sacramenta administrat, temporali juxta ac spirituali levamine consolatur et qua potest omni ope succurrit, ~~utroque~~ sacellanorum contagiosa lue abrepto tandem et ipse eadem lue correptus Audomaropolim vicinam petiit ubi in xenodochio sororum D. Francisci diem plausit extremum 9 Octobris anno 1583. Hæc est solitudo quam Corn. Musius illustris nostro ævo Delphis in Hollandia Christi martyr docto carmine laureatus poeta ita celebrat.

O beata solitudo,	~~Quam beati candidati~~	Vivo ut vis sed cum ægrotabis	Et cum morti propinquabis
O sola beatitudo,	~~Qui a se volunt ablati~~	Justis lachrymis damnabis	Tunc sed sero provocabis
Piis sessicolis!	Porro a mundicolis	Omnes mundi infulas	Ad beatas cellulas.

Ideo B. Petrus Damiani eremitam consuluit an sibi expediret ecclesiæ et proximis servire in cardinalatu et episcopatu Ostiensi, an vero iis abdicatis recipere se ad monasterium, eo quod vitam illam activam sentiret spiritum suum distrahere ejusque pro-

fectum impedire. Cui eremita: Quid prodest lucerna si aliis luceat, et ipsa se flamma vorax absumat. Quo audito Petrus episcopatum dereliquit et monasterium petit, Alexandro II pœnitentiam injungente

Martino Rythovio Iprensium episcopo
Qui Tridentino Concilio interfuit, Gandavi pro fide carceres tulit
Audomaropoli obiit 9 Octobris CIϽ IϽ LXXXIII
Seminarium Iprense hæres posuit CIϽIϽ CVII

Capitulum generale in alma Cartusia celebratum die 29 Aprilis anno 1584.

In ordinatione provinciæ nihil aliud habetur, quam quod domui Brugis providebunt Visitatores de Priore ceterisque officialibus, cum ~~civitas~~ Brugensis fuerit reducta ad obedientiam Romanæ Ecclesiæ: quod paulo post accidit 22 Maii; quare reddita civitate D. Hercules professus hujus domus ex Priore Sylvæ S. Martini institutus est ibidem Prior.

Lambertus Bort Donatus occisus ab hæreticis.

Lambertus Bort Donatus domus Wesaliæ ab hæreticis occisus in eadem carta legitur; puto in bello Trucsesii apostatæ contra Ernestum Bavarum electum archiepiscopum Coloniensem.

Antonius Roos Consiliarius regis catholici et benefactor Ordinis.

Obiit illustris Dominus D. Antonius Roos Consiliarius regis catholici benefactor Ordinis, maxime domorum Scalæ Dei et Montis Hilaris.

Ordinationes

Constitutionem hanc inceptam Cum omnes Ordinis nostri libri anno 1582 factam et superiore anno approbatam R. Pater Cartusiæ, ut ei fuerat commissum executus: jam pro parte

virili recognovit libros homiliarum et sermonum quibus in divino officio et refectorio utimur, et visum est ei justis sane de causis, et honestis rationibus, ut libri ipsi homiliarum et sermonum rursus mandarentur, cujus non segnem operam debita animorum gratitudine agnoscentes, eosque libros homiliares et sermocinales jam ex parte impressos libenter acceptamus ipsum in Domino cohortantes ut quod ad majestatem sacræ Scripturæ religiosius conservandam feliciter cœpit, optato fine concludat. Et libros memoratos per provincias et domos Ordinis distribuat: declarantes interim juxta venerandi et gravissimi Doctoris D. Petri Sutoris sententiam nemini licere scienter errare neque etiam palam et in conventu errata tolleranda cum sacro canone quamvis Distinctione 38 id expresse. Et Reverendus atque celeberrimus Doctor Navarrus Martinus Aspilcueta in libro de oratione, horis canonicis atque aliis divinis officiis cap. 16, num. 9 asserat errorem quamvis parvum in horis canonicis esse peccatum veniale, factum autem per contemptum esse etiam mortale.

Non licet in Conventu scienter errare.

Incipimus hanc constitutionem: posthac singulæ provinciæ Italiæ solvant domui Cartusiæ Romanæ 200 scuta singulis annis ad ratam solutionum camerarium donec perveniat ad meliorem fortunam, ita tamen quod dicta domus Romæ provideat suis sumptibus omnia necessaria hospitibus suis tam sanis quam infirmis.

Contributio pro domo Romana.

Incipimus hanc constitutionem: Quoniam in urbe Roma multæ quotidie expensæ fiunt, quæ vitari non possunt pro toto Ordine in communi, quæ propterea per ipsum etiam totum

Ordinem quoad fieri potest distribuendæ videntur. Ordinamus quod singulis annis 200 scuta solvantur in manibus Procuratoris generalis nostri Ordinis in dicta domo Romana per provincias Galliæ, Hispaniæ et Italiæ quæ in æquas partes distributa conficiunt summam 66 scutorum et tertiam partem scuti aurei solaris, quæ a singulis istis nationibus erit exsolvenda, et a Visitatoribus ad generale Capitulum afferenda vel mittenda ut hinc Romam transmittatur. Et dictus Procurator teneatur reddere rationem de istis 200 scutis suo Priori et Visitatori provinciæ quoties requisitus fuerit.

Servetur hoc Statutum 2æ Part., cap. 12, num. 8: Nullus Prior monachus vel conversus nostri Ordinis in itinere constitutus mantellum sæcularem seu cappam a caputio separatam portare præsumat nisi propter imminentia pericula evitanda. Alioquin puniatur per Capitulum generale vel Visitatores.

Amice lector, ex prima ordinatione animadvertisti quanta cura fuit Patribus ut libri officii divini correcte ederentur, et gravis admonitio et censura adjecta ne quis scienter erraret, quin et R. P. Bernardus peculiari tractatu formam psallendi juxta modum in Statutis nostris præscriptum fusissime explicavit etiam cum notulis musicæ, prout scripsi in fine directorii sacristæ.

Hinc factum est ut religiosi Ordinis nostri conservarent debitam gravitatem in divino officio persolvendo unde, non modice aliqui ædificati et conversi fuerint prout R^mus Franciscus de Sales scripsit in lib. 8 de Amore divino qui circa hæc tempora litteris operam navabat

in Parisiensi academia; nam obiit circa annum 1620, quinquagenarius circiter.

Eximium exemplum horum valde commendans et gravitatem in divino officio.

Cum junior essem et Parisiis agerem duo studiosi, quorum alter hæreticus erat noctem transigentes in suburbiis S. Jacobi dissolutionibus et bacchinationibus inhonestis audierunt pulsum ad matutinas in Cartusia vicina. Cumque causam pulsationis a socio sciscitatus hæreticus, audiit cum quanta religiositate celebraretur ibidem divinum officium. Ad quod verbum exclamans ille: Heu Deus bone! quantum exercitia religiosorum istorum distant a nostris! Illi officio funguntur angelico, nos bestiarum et quadrupedum ritu projecti in ventrem, vitam dedecoris et ignominiæ plenam ducimus. Nec hoc dixisse contentus, altera luce, volens penitus explorare an socii dictis vel et vita ipsa religiosorum responderet ingressus est Cartusiam. Ibi videt Conventum venerabilem ordine quemque suo stantem in hæmicyclo suo, dixisses totidem statuas marmoreas dispositas in absidibus suis, immobiles ad alia omnia præterquam ad psalmodiam, quam depromebant cum singulari attentione, et cultu exteriori prorsus angelico, prout consuetudinis est in sancto illo Ordine. Quo tam pio motus exemplo juvenis ille, gratia Sancti Spiritus acriter tactus, repletusque consolatione melliflua quam singularem in loco sensit videns Deum tam sincere coli in cœtu fidelium catholicorum tandem decrevit, quod et postmodum implevit, adjungere se gremio sanctæ matris Ecclesiæ veræ et unicæ sponsæ illius, qui desuper eum visitaverat et inspi-

ratione sua sancta abstraxerat ab impudicitiis et cubilibus in quibus fœde volutabatur. O quam felices illi, quorum cor patet inspirationibus.

Alençonius ex Anglia Belgisque redux in patriam cum fratre rege in speciem reconciliata gratia, ab eo Lutetia digressus ex morbo (an veneno lethali) periit 4 Idus Junii. Spes male fundatæ Anglici, Belgici et Gallici imperii ejus obitu occubuerunt.

Julii 10 Guilielmus de Nassau Aurangiæ princeps Delphis violenta morte per Balthazarem Gerardum Burgundum illata morte, actorum suorum Deum audit judicem vereor vindicem.

AVrIaCVs deCIMa sCLopo traIeCtVs JVLII
DeLphIs obIt BataVIæ.

Fœderati Hollandiæ et Zelandiæ ordines Comitem Mauritium Auriaci filium qui annum decimum octavum agebat sibi ducem creant et constituunt.

Oppida hoc anno a Farnesio recepta numerantur Ipra, Bruga, Teneramonda et tandem Gandavum, 17 Septembris.
Item Parmensis Antuerpiam obsidere cœpit.

Bruxellenses vero etsi penuria commeatusque difficultate laborarent, tamen præfrati adhuc pacem respuebant, noster autem Guilielmus a Castro filius prodigus fame coactus circa finem anni Valencenas venit ibique reconciliatus missus est Leodium ad carceres ibique descripsit primam partem Statutorum Ordinis sat bono charactere.

3 Novembris gloriosus S. Caroli Borromei obitus, qui habuit Tricenarium in Ordine, pro qua bona voluntate nobis omnibus Cartusianis divinum favorem impetrare dignetur.

Libri homiliarum et sermonum incepti sunt imprimi.

12 Novembris Philippus III denuntiatur Princeps Hispaniarum.

Cum Cartusia Gandensis funditus diruta esset nec lapis super lapidem relictus, D. Joannes Barba sollicitavit pro loco in ipsa civitate Epmeerkem dicto atque obtinuit duobus circiter mensibus post redditam civitatem; modicum erat monasterium fratrum tertiæ Ordinis S. Francisci, qui et amentium, ni fallor, curam habebant, sed jam ad meliorem mentem reversi Gandenses, hunc locum dederunt nostris incolandum, cujus possessionem accepit prænominatus Prior in profesto S. Hugonis episcopi Lincolniensis. Unde Chronicon:

LVCe bIs oCtaVa terras LVstrante noVeMbrIs
CartVsIæ fratres LoCI noVa teCta petebant

Propterea mota est aliquando quæstio de repetundis actore quodam Guardiano Tertiariorum, qui ex Gallia veniens objecit nostris jus et actionem, quam in locum et domum habere se aiebat. Sed occurrit tunc illi Prior et Visitator p. m. D. Jacobus Dionysius, qui petebat sibi refundi omnes sumptus qui pro amplianda et restauranda domo facti fuerant.

Ecclesia domus Monstrolii, quæ propemodum integro seculo deserta fuit bellis jugiter ingruentibus ab Anglo et Burgundis, deinde Austriacis atque versa in horreum anno 1571

cultui divino reddita, sed ad breve tempus, nam post modum denuo polluta fuit, et profanata, ac tandem post multas vicissitudines rerum reconciliata est hæc, anno 1584, feriis S. Matthæi per R^mum^ Dominum Andream Ormiensem episcopum Boloniensem.

Nova et mitior ætas.

Anno 1585, Januarii 19, Holachius Comes Sylvam ducis tentat et repellitur a Claudio Berlaymontio Altipennii Domino.

Neomagum et Doesburgum regi se dedunt.

Bruxellenses majori annonæ difficultate pressi occasiones elabendi querebant, et vicinis in locis victitandi; sed Parmensis urbis pertinacia offensus quotquot deprehendit aut in civitatem rejecit aut laqueo necavit.

Qui tot adversis labefacti et inopia ciborum eo angustiæ redacti ut parens quædam fœcunda numerosæ prolis tenuis fortunæ sibi liberisque necem toxico sumpto et his propinato consciscerel, animis concidere incipiunt, sortemque melioris vitæ cum Farnesio ineunt 13 Martii biennium Calvinianis ut sua disponant permanere concessum, sacellum regium, cardinalis Perenotti ac Mansfeldii reguli domum restaurare, eaque supellectili decente, qualis prius ablata fuerat instruere compelluntur. Privilegia vero regis ad arbitrium interpretationemque victoris derelicta. Et sic captivis libertate donatis, miles cum Templio ceterisque tribunis armatus excessit, pristinamque sedem suo Principi Bruxella restituit 19 Martii in festo S. Jo-

seph sponsi Virginis Matris, ut aliqui notant.

Richardotius Arthesii præses vir magni consilii et autoritatis et Gernerius Parmensi a secretis in urbem venerunt et rempublicam reformarunt.

Eius temporis R^mus D. Joannes Hanchinus Mechliniensium antistes domum Annæ Baerss quæ Venerabile Sacramentum miraculosum susceperat ante sexennium custodiendum ingressus diligenter omnia perlustravit num quæ esset facta sacrarum immutatio hostiarum utpote qui haud dudum ante ad D. Gudulam decanus optime earum constitutionem noverat, ut boni catholici animis exhilarati fuere: ita impii calvinistæ contristati, adeoque et conturbati; toto namque clero solemni cum processione ex præfata domo omni cum gaudio et triumpho ac reverentiæ studio inde extractum est atque ad primariam urbis ædem D. Gudulæ sacram reportatum.

Mechlinia quoque paulo post regis potestati se fideique permisit.

Interea Carolus Emanuel Sabaudiæ Dux nuptias cum Catharina Philippi II Hispaniæ regis filia celebrat.

Gregorius XIII post demiranda in Dei Ecclesiam merita decessit e vita.

Gregorius XIII Pontifex vere opt. max. 10 Aprilis die ad meliorem vitam transit. Is viginti amplius seminaria, omniumque pene nationum collegia magno Ecclesiæ catholicæ commodo instituit ac dotavit.

In demortui locum Sixtus V Picenus Pontifex Maximus ex Ordine S. Francisci subrogatus est.

Sixtus V ex Ordine S. Francisci.

Prior D. Christianus redit Bruxellas.

Ad nostros nostrorumque fortunam redeamus, quoniam et ipsi repetunt penates suos. 13 igitur Aprilis in vigilia Palmarum rediit Valencenis D. Prior Christianus cum D. Joanne Broeyerio (quem instituit Procuratorem suum) et fratre Joanne Lamberti Donato Bruxellas, ubi invenerunt miserias, paupertatem ac desolationem magnam, nam ne sedem unam ad sedendum repererunt, aut scutellam vel coclear, ita omnia per hæreticos erant ablata, neque obulum fuit recipiendum, quia ab hæreticis omnes nostri proventus recepti erant. Agri omnes jacebant inculti, grangia præcipua totaliter combusta, tres ceteræ minores quasi dirutæ ac ita devastatæ quod non poterant inhabitari; unicum parvum molendinum destructum, stagna sive vivaria jacebant sine piscibus, præterea infinita, debita bene 10 millium florenorum contracta, ut addidit D. Joannes Broeyerius.

Nec multum differendum erat D. Christiano Priori providere domui suæ, nam intellexi postquam inimicorum manus evaseremus ab amicis et confratribus (si Deus vult) Patribus societatis novæ impetitos; qui apud Magistratum Bruxellensem sollicitabant pro bonis nostris habendis, sed brevi responso ab eis se expedivit nobilis Magistratus, monachos non adhuc omnes mortuos, nec volo hac recitatione invidiæ faces subministrare, sed excitare ad regratiandum Magistratui qui huc nos vocavit, fovit ac protexit, et quantum necesse sit ut unaquæque domus suos professos habeat ostendere, atque si hæc domus suos filios amisisset, tamen Ordo jus in bona retinebat, cum injuria

non dissolutione disciplinæ alumnis caruisset.

Philibertus Cooman institutus Rector domus Leodii. Circa initium hujus anni obiit D. Joannes Franck professus et Prior domus Leodii vir pietate insignis, in cujus loco institutus est Rector D. Philibertus Cooman professus et Procurator hujus domus inscio Visitatore et Priore D. Christiano quod non nisi ab ipso R. Patre fieri potuit.

Moniales Brugenses lue tactæ 13 personas amiserunt. Hoc tempore cum Deus plebem et populum triplici flagello peste, bello, hæresi fatigaret et pene ad internecionem consumeret atque deleret, Moniales quoque nostræ Brugis lue tactæ fuerunt atque e medio sublatæ tredecim: 4 Moniales velatæ, 3 Conversæ et 6 Donatissæ.

Monachi 24, Conversi 20, 19 Moniales, Donati 10 circiter.

Obitus fundatricis Arx Christi. Obiit 1 Aprilis forte anni præteriti nobilis Matrona Domina Helena Boyco, quæ cœpit fundare domum Ordinis sub vocabulo B. Mariæ Arx Christi.

Jam ab aliquot annis Ill^mus^ et R^mus^ Dominus Philippus Boncompagnus cardinalis presbyter tituli S. Sixti et nepos Gregorii XIII erat protector nostri Ordinis et fautor præcipuus, alias ipse Pontifex multa privilegia societati contulit inter quæ ut secundo non possint petere intrare Cartusianum Ordinem.

Translationem destructæ domus Gandensis factam per Summum Pontificem Gregorium XIII accedente etiam consensu catholicæ regiæ Majestatis ex Valle regali in locum dictum Eremum intra muros civitatis Gandensis cum gratiarum actione acceptamus, et dictam domum S. P. N. Brunonis in Eremo nominamus, et deinceps

per totum Ordinem nominari volumus. Vicarium quoque, Procuratorem et sacristam per Visitatores constitutos confirmamus. Velox fuit restitutio istius domus, credo tunc temporis accepisse mutuo ab hac domo aliquot gradu alia, quæ postea reddiderunt. Sed tardior promotio.

Sobrietas quorumdam Cartusianorum.

Rectori domus Leodii recenter instituto non fit misericordia. Et D. Guilielmus professus domus Bruxellæ ibidem hospes vadat hospitatum ad domum Ruremundæ, et Rector non deficiat providere vestes et necessaria professis domus Diestensis ibidem existentibus inter quos D. Theodorus Stumpwikius qui nostro tempore laudabiliter præfuit dictæ domui Diestensi eratque natione Harlemius, quem religiose abstinentiam Ordinis feriis sextis in pane et aqua observasse memini me a senioribus (qui cum eo Leodii vixerunt) audivisse. Domus Amstelrodamensis Prior propter destructionem dictæ domus conferat se ad Visitatorem provinciæ Rheni, qui eum collocabit tanquam hospitem in aliqua domo provinciæ. Obiit autem in domo Moguntina et vocabatur quoque Theodoricus ..... prout scripsit mihi D. Petreius de cujus vitæ sanctitate et sobrietate audivit ex ore Andreæ Braun consulis Harlemensis, qui post destructam domum illam convictor aliquandiu adfuit, quod in honorem passionis Dominicæ feriis sextis nihil sit solitus cibi potusve sumere. Habetur in carta anni 1590.

Ordinationes

Ordinationes jam sæpius factas et emanatas a Capitulo generali de correctione et reformatione Monialium nostri Ordinis juxta sacros canones et decreta sacri Concilii Tridentini tam in observatione clausuræ, quam proprietate vitanda, communique simplicitate amplectanda confirmamus.

Insuper ordinationem anno Domini 1552 factam in Capitulo generali quæ sic habet:

Experientia didicimus in hoc miserando tempore domus Monachorum nostri Ordinis ubique gravari, et monialium dictam in temporalibus deficere. Nam expensæ gravamina et exactiones quotidie crescunt, nec diu spiritualia sine temporalibus subsistere poterunt nisi æqua lance moderentur. Quare divino honori, Ordinis decori et animarum saluti providere cupientes, committimus Visitatoribus provinciarum, in quibus domus Monialium Ordinis nostri sitæ sunt, quatenus hinc ad futurum Capitulum generale domos monialium visitent, facultates et redditus describant seorsim, et similiter expensas, onera, reparationes et exactiones seorsim. Deinde oneribus, expensis, exactionibus et reparationibus supputatis considerent quot monachi et Moniales cum honesta familia in eisdem domibus in futurum poterunt absque penuria sustentari; et proximum Capitulum informent, et talis numerus statuatur ut religio non confundatur eo pendente et donec aliter per Capitulum generale fuerit provisum.

Ordinationem Capituli generalis anni 1547 observari volumus

et mandamus quæ talis est: Insequendo formam juris Statutorum et ordinatorum Capituli generalis districte prohibemus Vicariis, priorissis, Monialibus, personis nostri Ordinis sub pœna absolutionis ab officiis, et perpetuæ inhabilitatis ad illa et quasvis alias Ordinis obedientias ac privatione veli nigri aut alia arbitranda ne de cetero in domibus suis recipiant vel recipi procurent, vel consentiant puellas ad habitum seu addiscendas horas sub spe receptionis ultra numerum statutum et statuendum, quam facultates domorum absque penuria sustentare possunt. Nec pro hujusmodi receptione supernumeraria prohibita Capitulo generali seu R. Patri Cartusiæ per se sive per interpositas personas scribere, rogare vel molestare præsumant sub dictis pœnis. Declarantes per Summum Pontificem modernum R. Patri Cartusiæ esse jam prohibitum sub pœna excommunicationis latæ sententiæ ne prædictæ receptioni consentire habeat.

Constitutionem hanc sive declarationem, quod nemini liceat scienter errare maxime in divino officio dicimus includere quosvis errores etiam prolationis et accentuum.

Constitutionem hanc inceptam quod posthac singulæ provinciæ Italiæ solvant domui Romanæ 200 scuta singulis annis nunc approbamus injungentes Prioribus dictarum provinciarum quatenus non differant libenter statim dictam summam Priori Romæ solvere.

Constitutionem hanc inceptam (quoniam in urbe Roma multæ quotidie expensæ fiunt) nunc approbamus injun-

gentes Prioribus et aliis officialibus domorum provinciarum Galliæ, Hispaniæ, et Italiæ ut mittant suas taxas quamprimum fieri poterit et curent consignari in manus Procuratoris generalis Ordinis singulis annis ante Quadragesimam sub pœna absolutionis ab officiis. Sub Galliæ autem nomine comprehendimus provincias Gebennensem, Provinciæ, Aquitaniæ, Burgundiæ, Franciæ et Picardiæ.

Cum quidam ex fratribus Ordinis non nihil hærere viderentur de illa clausula quæ continetur cap. 25 2æ Partis Statut. n. 9 Quod sine prædicta licentia Capituli generalis R. Patris per se aut quamvis aliam personam licentias sive dispensationes aliquas contra observantiam et Statuta Ordinis, etc. Nos qui quam purgatissima esse nihilque nisi pietatem redolere nostra Statuta desideramus, negotio dato quam plurimis viris eruditionis compertum est eam clausulam et sacris canonibus et legibus civilibus consentaneam esse. Ceterum quia illi qui paulo sunt illiteratiores interdum cum legunt offenduntur, ut omnem mali speciem et scandali occasionem a nostris pusillis removeamus, præcipimus expungi illa pauca verba dumtaxat videlicet (Etiamsi licentiæ ipsæ proprio motu concessæ sint).

Quia multi male interpretantur quæ de spatiamentis sive recreatione in nova Statutorum Collectione traduntur cap. 15, n. 2, etc. Declaramus imprimis unicum in hebdomada spatiamentum posse concedi quod recreationem dicimus, nec retro cellas nec in hortis amplius quam semel spatiandum:

nec monachis licere pro suo arbitrio aut colloquium aut spatiamentum eligere, sed præsidentis esse spatiamentum illis concedere eo quo voluerint die secundum Ordinis Statuta, ita ut omnes semel et simul debeant ire ad spatiamentum et redire.

Ordinamus ut singularum domorum in qualibet provincia Priores absque omni dilatione solvant Visitatoribus taxam Capituli generalis tam hoc anno quam aliis in posterum. Similiter taxam Romanæ curiæ cameralem in provinciis, etc. quæ prescribitur ipsis quidem provinciis a R. Patre, provinciarum vero domibus singulis Visitatorum judicio pro illarum facultatibus imponenda. Item solvant dicti Priores suis Visitatoribus pretia librorum quos R. Pater jam curavit et etiam curaturus est Deo volente excudendos ad utilitatem et consolationem totius Ordinis, quam quidem ordinationem volumus inviolabiliter observari ante Nativitatem B. V. Mariæ alioquin sint novitii ubique in conventu.

Domus Lugdunensis Ordini incorporatur.

Novam plantationem in civitate Lugdunensi, quam vocari volumus domum Liliorum, cujus ecclesiam Spiritui Sancto communi consensu R. Patris et ceterorum Diffinitorum dedicari visum est Ordini incorporamus cujus Rectorem et promotorem V. P. D. Hieronymum Marchant domus Majoris Cartusiæ professum et Vicarium instituimus; obsecrantes et obstantes Venerandos Priores, Vicarios Monialium et ceteras personas utriusque sexus quatenus ejus incrementa juvent, et promoveant ad Dei gloriam et Sanctorum honorem nostrique Ordinis nitorem et promotionem ac etiam omnium

fidelium vivorum et defunctorum consolationem, volumusque eam annumerari inter domos provinciæ Gebennensis et per Visitatores ejus provinciæ visitari in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.

In Maijo venit D. Petrus de Leon Hispanus professus domus de Miraflores Cornaco Bruxellam velut alter Nehemias missus a Deo ad restaurandam hanc domum prout in subsequentibus annis dicetur.

In Junio institutus est D. Joannes Broeyerius (qui hæc præcipua de destructione et restauratione domus litteris mandavit) Procurator a D. Christiano.

In eodem mense prædicti officiales concordarunt cum creditoribus domus coacti multis dare annualem censum denario 14 redimibilem.

In Julio missus est D. Judocus Aels hospitatum Leodium qui hic tempore hæreticorum remanserat non tamen consentiens eis.

In æstate elocata sunt aliqua prata et agri vili pretio propter paucitatem et penuriam agricolarum et equorum, qui præsenti anno 1585 nihil, sequenti 1586 tantum quartam partem, anno 1587 dimidiam, anno 1588 tertiam partem et demum quarto anno 1589 omnes fructus agrorum et pratorum cultorum repræsentare tenebantur, quia prædictæ terræ per multos annos remanserant incultæ.

Mortalitas equorum — In hac quoque æstate tanta fuit equorum mortalitas, ut

coacti fuerimus (sunt verba D. Procuratoris quibus posthac sæpius utar) villicis equos emere ad colendos agros videlicet in villa S. Annæ Pee tres in Meys, unum in Beysberge, unum in villa S. Martini; qui omnes mortui sunt, et sic manserunt agri inculti et parum restituerunt.

Bona quoque Capituli fuerunt data cuidam capitaneo hæreticorum a Principe Auriaco, qui amputavit omnes arbores et valde destruxit illa bona et reddidit omnino inutilia.

Ea tamen quarto die Maii elocavit D. Prior cuidam Henrico de Riddere et Margaretæ uxori ejus qui venditis propriis possessionibus emerunt equos et aliqua animalia agriculturæ necessaria, grassante autem prædicta peste inter animalia equi sunt mortui et jumenta, et coacti sunt terras relinquere incultas et sic nihil est receptum pro annis 85 et 86.

In Augusto missus est F. Adrianus Donatus Brugas ad hospitandum, sed brevi rediit remissus a P. Hercule postea ivit Lovanium, ibi solvimus ejus expensas.

Antuerpia Farnesio se reddit Augusti 17; urbem vero ingreditur 27. Unde extat chronicon:

VIrgo LegIt spoLIas AntVVerpIa CoLLIa potentIs
PrInCIpIs HIspanI sVbIICIt IMperIo.

Sixtus Pontifex initio Pontificatus Henricum Vendomiensem dicato diplomate ad 5 Idus Septembris lege adversus religionis desertores in impiorum numero haberi sanxit jureque

successionis in Galliæ regno expoliavit tum ipsum tum Condæum principem ejus patruelem.

Sacræ ligæ origo in Francia.

Jam ante 24 Februarii Janvillæ principes catholici in Francia fœdus inierant se nullo modo permissuros ut vel Navarræus vel aliquis hæreticus regnum Galliæ post obitum Henrici administraret.

D. Joannes Rolandus professus domus Bruxellæ Prior domus Erfordiæ moritur.

Circa hoc tempus obiit V. P. D. Joannes Rolandus professus domus Bruxellensis Prior domus Erfordiæ, et alias Prior domorum Buxiæ et Ilembach in Franconia; qui fuit etiam sacrista et Vicarius domus suæ professionis. Vixit in Ordine circiter 45 annos.

19 Julii redemit D. Prior Lyrensis censum 7 florenorum quem annuo recipiebat hæc domus ex parte Sororum Conversarum Bruxellis.

Item 28 Augusti domicella Hellegaerts redemit 33 asses quos monasterium recipiebat super ædes ipsius op die Wolfgracht.

Joannes Molanus moritur

Septembris 18 Joannes Molanus Lovaniensis S. Th. Doctor vir incomparabilis morti concedit. Scripsit natales Sanctorum Belgii, et Annotationes in Martyrologium Usuardi, neque in his aut aliis lucubrationibus Cartusianis male affectus deprehenditur quin etiam cum honore eorum subinde meminit atque defert. Lovanii in S. Petri primario templo corpus quiescit apposito tali elogio: Conditus hic jacet D. Joannes Molanus Lovaniensis S. Theologiæ professor, Apostolicus et regius librorum censor, ecclesiæque hujus canonicus, qui editis libris clarus, et condito insigni testamento, quo pauperibus studiosis ad curam pastoralem serio se præ-

parantibus annuos trecentos florenos legant. Obiit hic Lovanii magno sui relicto desiderio anno 1585, Septembris 18; cujus anima requiescat in pace.

Farnesius venit Bruxellam.

Septimo Decembris Farnesius avitam Principis Belgicæ sedem Bruxellam procerum ac senatorum nobili caterva comitatus contendit, recepta Brabantia et Flandria.

Mansfeldius Comes cum lectissimis copiis Hispanorum in Bommelensi insula periclitatur tum ob classem hostium, tum ob inclementiam aeris et frigus, sed cœlesti beneficio liberantur, et a Buscoducensibus anona recreantur quare Hispani Sylvæducensibus craterem auro cœlatum regium plane munus quo post sacram Eucharistiæ perceptionem populo propinaretur ablutio cathedrali ædi elargiti sunt.

Domus Lovaniensis visitatur.

Anno 1586 circa principium Quadragesimæ accessit D. Christianus Prior hujus domus et Visitator provinciæ cum Procuratore suo D. Joanne de Broeyer et F. Joanne Lambrecht Donato Cartusiam Lovaniensem et visitarunt ibidem conventuales; peracta Visitatione, P. Visitator cum Priore Lovaniensi D. Guilielmo Beyeren visitavit pariter Patres Anglos ibidem hospitantes.

Prior cum Procuratore Leodium veniunt ibique aliquot menses morantur.

Circa medium Quadragesimæ profectus est D. Prior cum Procuratore et F. Joanne Donato Chenas, ibique hospitati sunt apud D. Henricum Boczhoren tunc pastorem et decanum christiani-

Uterque Bockorink retro respexit. Venit uterque neuter Deo datam fidem servavit. Nec mirum: a carnis petulantia et iis vitiis ac periculis quæ continentiæ in futuro contraria sunt, deserta violataque prima fide in profundum et in damnationis præcipitium uterque descendit. Sed hoc ad damnationis cumulum vertetur Henrico Bockorinck, quod ille Gasparem fratrem suum Cartusianum monachum et sacerdotem cum post apostasiam carcere semel iterumque resipiscens punitus fuisset, et ad extremum profecto Cartusianæ familiæ in qua degebat atque itidem œconomico toxicum obtulisset hauriendum, ad carnis libertatem, et ad incestas nuptias cum Antuerpiana quadam femina ineundas seduxit. Sibyllinæ hoc litteræ Chenas ab ea missæ testantur, quas mihi redditas domi asservo. Henricus Cuyckius in epistola parænitica Lovanii anno 1596 impressa.

tatis, quia habebat fratem in Ordine Gasparum nomine professum domus Capellæ. (Et hic Henricus Boczhoren, ni fallor, qui erat apud Calvinistas Bredæ minister quando nuper per Marchionem Spinolam recuperata fuit.) Manserunt ibi tribus noctibus, inde curru venerunt ad S. Trudonem, ibique hospitati sunt una nocte in Abbatia, et altera eodem curru vecti venerunt in profesto Annuntiationis B. Virginis Leodium, et manserunt ibidem usque ad festum S. Hugonis episcopi Lincolniensis.

In Maio dederunt prædicti officiales mutuo villicis in curti S. Annæ Vede — Beysberge et Meys pro avena, hordeo, et tritico ad seminandum 174 florenos, de quibus parum restituerunt, cum et D. Prior esset satis misericors et facilis ad flectendum et compatiendum rusticis.

D. Stephanus Parvus Martyr. Circa hunc annum obiit D. Stephanus Parvus Mon. professus domus Allionis hospes in domo Pratimollis occisus ab hæreticis.

Obierunt monachi circiter 60, conversi 12, Moniales 5, Donati 10.

Commendantur aliquot Abbates qui nostro Ordini fuerunt addicti et benefici.

R^mus^ in Christo Pater ac DD. Nicolaus Boncherat abbas Cisterciensis et Generalis ejusdem Ordinis Doctor theologus amicus præcipuus domus Divionis.

Reverendus in Christo Pater D. Joannes de Conci abbas Boni fontis Ordinis Cisterciensis liberalis benefactor domorum Gallionis et Vallis S. Petri.

Reverendus in Christo Pater D. Joannes de Lamock.

R^dus^ D. Joannes de Lamock abbas S. Huberti:

abbas monasterii S. Huberti in Ardenna Ordinis S. Benedicti amicus et fautor omnium personarum Ordinis. Hic fuit vir probatæ pietatis et regularis disciplinæ observator nec non aviæ meæ maternæ avunculus.

Charta, quam habeo, præter nomina defunctorum nihil habet, has tamen ordinationes aliunde accepi.

Ordinatio 4.

Monemus omnes beneficia participationis petituros ut correctius et decentius scribant, sintque in illis petendis juxta Statutum parciores, sequantur autem formam a matre Cartusia præscribendam et Visitatoribus provinciarum infra annum mittendam.

N^rum^ 5, cap. 21, 2^æ^ part. novæ Collectionis Statutorum sic moderandum judicamus, quod personæ Ordinis, quæ mittuntur ad alias domos, pro illarum sublevamine, debent domus ad quas mittuntur eis providere de necessariis. Quod si brevi tempore inidonei judicantur aut aliqua sua culpa, vel quacumque justa et rationabili occasione absolvitur a quibusdam obedientiis, eo casu si mittantur alio, providebit eis domus professionis de vestimentis necessariis. Si vero pro juvamine non mittantur sed quia importuni et infesti sunt domibus suarum professionum vel quando importune petant pro sua vel aliorum consolatione aut spe recuperandæ salutis tunc debebunt provideri a domibus suarum professionum de sufficientis vestimentis duplicibus abs-que tamen ulla tum librorum tum

1586

aliarum rerum superflua curiositate.

Cum certo constet ex bona vel mala receptione et institutione Novitiorum profectum vel defectum Ordinis nostri cum in numero tum in merito personarum præcipue pendere, et singulare ac unicum remedium ad bonam Novitiorum receptionem et institutionem sit in qualibet provincia unam vel duas domos assignari, in quibus Novitii recipiantur et instituantur sicut pluribus probatis et zelo Ordinis nostri ferventibus personis hactenus visum est: quia tamen res hæc tum in opere tum in executione modo multiplicem potest habere difficultatem nolentes in re ardua quidquam præcipitanter definire, rogamus et obtestamur omnes et singulos Visitatores provinciarum, ut communicato cum aliis Prioribus et personis Ordinis nostri, quas super hæc consulendas judicaverint consilio, mittant in scriptis R. Patri ante sequens Capitulum quid sentiant de ejus rei opere et modo convenientiori ipsam exequendi, ut auditis omnium sententiis et selectis melioribus, quidquid melius et utilius Ordini judicatum fuerit per Capitulum sequens ordinetur et statuatur.

Gravia et Venlona recepta. Parmensis hac æstate plurima per Geldriam oppida munitionesque recepit Graviam Megam, Batenburgum Venlonam.

Parmensis Dux galero et ense donatur a Sixto V Pontifice. Interea Nuntius apostolicus Vercellensis antistes in castra venit, gladium et galerum veteri Summorum Pontificum more a Sixto V consecratum, et ab eo donatum Farnesio adfert, et simul Coloniensis diœcesis calamitatem proponit

quantumque Germaniæ interesit ut Novesium pulsis rebellibus recuperetur.

Axelio potiuntur Hollandi.

Fœderati Hollandi ut Parmensem a ditione Coloniensi retraherent aliquot millia Anglorum in Wasiam Flandriæ non ignobile territorium miserunt populatum, quod ingressi incendio cuncta vastarunt, et Axelio oppidulo 15 julii industria vigiliarum præsidis potiti sunt. Movit huc omne robur quod defensioni vicinæ Brabantiæ relictum erat Mottheus et Axelium cingit: at effractis aggeribus castra aquarum mole obruta, vix ullam recuperandæ ejus spem reliquerunt, deinde Dœsburgum in Frisia capiunt et Zutphaniam obsident, ad quam liberandam tandem rediit Farnesius.

Capucinorum in Belgium adventus.

Idem Parmensis Belgicæ prorex Patres Capucinos primus in Belgicam convocat egregio sane zelo dum pluribus in locis perduellium conatibus fidem catholicam periclitari sanis oculis conspicit.

Octavius Farnesius cum uxore Margareta Austriaca moritur.

Mense Septembri occidit magnus ille Parmæ Placentiæ sol Octavius Farnesius Alexandri istius pater, qui mox legitima hæreditate Ducatum accepit, omniumque votis parmæ et Placentiæ Dux inauguratus, et castro Placentino, quod hactenus Philippus Hispaniarum rex suæ gentis præsidio firmaverat meritorum intuitu potitus fuit.

Paulo ante mense scilicet Februario ad meliorem etiam vitam transierat Margareta Austriaca Octavii prædicti conjux Alexandri mater Belgicæ gubernationis titulo decora.